

כד -
פלוגת טנקים במלחמה

חוברת זו מוקדשת לזכרם של לוחמי הפלוגה אשר נפלו בקרבות הבלימה
בסיני ובפריצה למצרים -

דוד פרוינד

יורם צדוק

יוסף קליין

דוד קשת

יוסף תם

אליהו אזולאי

חיים אפרת

מיכה דרוקר

יורם זינגר

אבי מינץ

... בלימודים, בעבודה, בחיי... .

פלוגה צעירה אנו, חלקנו השתחרר משירות סדיר ממש לפני המלחמה. כולנו צועדים את צעדינו הראשונים בחיים - בלימודים, בעבודה, בחיי משפחה. במצב זה נקראנו פתאום ביום הכיפורים, נתלשנו איש איש ממסגרת חייו, והוזעקנו להדוף את הפולש המצרי. אי אפשר כלל לתאר במלים את תלאות ההתארגנות בלחץ הזמן והנסיבות, ואת הלם חווית הכניסה לקרב ברצף אחד, ללא כל עצירה, ללא כל השתהות. רק לאחר מספר ימי לחימה, ולאחר שספגנו את מירב האבידות בנפש ובציוד, נתנה לנו השהות לעצור, "לקחת אויר" ולהתאגן לקראת המשך לחימה מסודר. אלה היו הימים הקשים, אך בעצם הימים האלה בלמנו את האויב, שברנו את תנופת התקפתו, ותמורת אלה שילמנו ביוקר רב. בהמשך, נטלנו חלק בפריצה לאדמת מצרים, היינו חלק מחוד החנית של צה"ל במהלך שהיטה את הכף לטובתנו במלחמה זו. גם בימים אלה עברנו נתיב אש ודם וגם כאן שילמנו במחיר היקר ביותר שניתן לשלמו.

לאחר המלחמה ישבנו זמן רב בקוים החדשים שנוצרו במצרים. היתה זו תקופה ארוכה ומתישה של פעילות מבצעית, של תקריות אש, של כוננויות ומתחים. בתקופה זו עמדנו במבחן לא פחות קשה מבמלחמה, מבחנם של אנשי המילואים הנתונים בשגרה יומיומית אפורה אך מתוחה, כאשר הבעיות בבית מחמירות והולכות, ואילו אנו נמצאים בסוף העולם, מנותקים, יוצאים לעתים רחוקות לחופשות קצרצרות. כולנו עמדנו בזאת, ואיש לא עזב את השורה.

התכונה המציינת ביותר את הפלוגה היתה כח החיות וההתחיות שלה. פעמיים במלחמה עמדה הפלוגה כשהיא למעשה מחוסלת ככח לוחם, ובכל פעם התארגנה מחדש, ליקקה את פצעיה, וחזרה לפעול כפלוגה לכל דבר. סיימנו את המלחמה כשאנו חזקים יותר, הן מבחינת מספר הטנקים והצוותים, והן כציוד ובכושר קרבי, משיצאנו למלחמה. סימן נוסף לכח חיות זה היו המספר הרב של פצועים שחזרו לפלוגה והשתלבו בה מחדש. אפשר אולי לראות בתופעה מופלאה זו מעין דגם קטן של עם ישראל, שככל שניחתות עליו מכות קשות ביותר, הוא שב ומצליח לזקוף את קומתו בגאון כשהוא מחוזק יותר לקראת העתיד.

אנו, אנשי הפלוגה, מרכינים ראשינו ומצדיעים בכבוד לחברינו שנפלו במערכה האכזרית. לוחמים אמיצים היו, עשויים ללא חת, ורק באשר כאלה היו - נבלם האויב, עמדנו במערכה וניצחנו. זכרם והמופת שלהם יעמדו לנו למופת ויעברו מדור לדור.

... כָּבֵד שָׁנָה. לֹא הִרְגָּשְׁנוּ כְּמַעַט
אִיךָ עָבְרוּ הַזְּמַנִּים בְּשָׂדוֹתֵינוּ.
כָּבֵד שָׁנָה וְנוֹתַרְנוּ מְעַט
מִזֶּה רַבִּים שְׂאִינָם כָּבֵד בֵּינֵינוּ.

אִךָ נִזְכֵּר אֶת כָּל־
אֶת יְפֵי הַבְּלוּרִית וְהַתְּאֵר,
כִּי רַעוּת שְׂפָזָאת, לְעוֹלָם
לֹא תִתֵּן אֶת לִבְנוֹ לְשֹׁכַח.
אֲהַבָּה מְקוֹדֶשֶׁת בְּדָם
אֶת תְּשׁוּבֵי בֵּינֵינוּ לְפָרַח.

הִרְעוּת, נִשְׂאֲנוֹךְ בְּלֵי מַלִּים
אֶפְרָה, עֶקֶשׁ שְׁנִית וְשׁוֹתֶקֶת.
מִלִּילוֹת הָאֵימָה הַגְּדוֹלִים
אֶת נוֹתֶרֶת בְּהִירָה וְדוֹלֶקֶת.

הִרְעוּת, כְּנַעֲרִיךָ כָּל־
שׁוֹב בְּשִׂמְךָ נְחִיךָ וְנִלְכָּה,
כִּי רַעִים שְׂנֵפְלוּ עַל חֶרֶב־
אֶת חִיךָ הוֹתִירוּ לְזִכְרֵךְ...

(חיים גורי)

סיפור הפלוגה

נפגשנו לראשונה באפריל 73, באימון ההקמה של הגרוד. סגל המפקדים והחוליה הטכנית היו מורכבים מאנשי מילואים שרובם הכירו זה את זה מהצבא הסדיר. הצוותים היו כמעט כולם צוותים סדירים מיחידה בסיני, שעמדו להשתחרר בחודש אוגוסט, וששרתו יחד במשך כל שירותם הסדיר. ההרגשה היתה קצת מוזרה בתחילה, הן לאנשי המילואים שלרובם היתה זו קריאה ראשונה, והן לצוותים שהיו עדיין במנטליות של חיילים סדירים. ואולם, הפלוגה התגבשה תוך כדי האימון, והשיגה השגים יפים במשך כל שלביו, החל במיטווח תותחים ומסלולי צוות וכלה במסלולי מחלקה ופלוגה. בסיום האימון היתה הרגשה שיש פלוגה, אשר תתגבש במשך השנים למשפחת לוחמים. בדברי הפרידה בגמר האימון אמר המ"פ כי אין לו ספק שהמסגרת הזאת, כפי שהוקמה, עוד תצא למלחמה. והנה, התגשמו דבריו אלה הרבה יותר מוקדם משצפינו כולנו.

בוקר יום הכיפורים. התכונה כבר מורגשת באויר. בשעה 11.00 מצלצל הטלפון בביתו של עורד, המ"פ, וב-13.30 כבר יושבים הוא והסמ"פ יוסי לתדריך אצל המג"ד שמעון, בשדה תימן. הידיעות הן כי המלחמה עומדת לפרוץ בשעה 18.00 בערב. ההתארגנות תהיה בשבטה. הטנקים יגיעו ממקום אחר. יוצאים מהתדריך, מטוסים ממריאים מהשדה הסמוך ומישהו פותח רדיו. גלי צה"ל וקול ישראל כבר משדרים מוסיקה קלה והכל מצפים להודעה. ואמנם, ההודעה אינה מאחרת לבוא, ומתבשרים כי צבאות סוריה ומצרים כבר פתחו במתקפה מתואמת, בשעה 14.00. בהתאם לתדריך, נשאר יוסי בשדה תימן לקלוט את האנשים ולשלחם לשבטה, ועורד נוסע להביא את הטנקים.

מערכת הגיוס מתחילה לפעול. מפיצים יוצאים למסור את צווי הגיוס במקומות היישוב השונים. חלק מהחברה חסרי סבלנות והם יוצאים לדרך עוד לפני שיגיעו הצווים לבתיהם. בשעות הערב מתחילים להגיע לשדה תימן אוטובוסים ראשונים עם מגוייסים. מתחילים, מקבלים ציוד אישי, וממשיכים לשבטה.

אור ליום א", שעה 0200. עודד ונח מגיעים עם הטנקים לשבטה. באותו זמן מגיעים ראשוני החברה באוטובוסים משדה תימן. לוקחים את הטנקים לבונקר ומקוצר זמן וחוסר אנשים מחמשים שני אנשים כל טנק. קטרי הרס"פ מגיע ותובע לעצמו טנק. נראה, משיב עודד תשובה בלתי מחייבת. כדי לתת תוקף לתביעתו הולך קטרי ומחמש שני טנקים ואח"כ בא לתבוע שנית ומקבל את מבוקשו.

בשעה 0900 עומדת הפלוגה מצוותת, מחומשת ועם קשר, לאחר תיאום כוונות שעשו כולם עם המשקפת הפרטית של יוסי. מחכים לזיורד. עומדים בשדרה לאורך הכביש כשכל צה"ל חולף על פנינו בדרך דרומה.

החברה מתלוצצים כי עוד מעט יעבור גם הקרומבל מבית השריון, ואנו עדין מצפים. מפחדים שנחמיץ את המלחמה. לבסוף, בשעה 1600, מחליטים לנסוע ללא זיורד, ומתחיל לילה ארוך של נסיעה בשיירה שדומה

בדרך לחזית

כי אין לה סוף. כל צה"ל נוסע. עוקפים משמאל, עוקפים מימין, נוסעים על הכביש, נוסעים בצד הכביש, העיקר להגיע מהר. מתחילות בעיות של פריסת זחל ואין זיורד לתיקון. מתגברים באילתורים שונים ובהשאלת זיורד וחוליות רזרביות מיחידות אחרות. לפנות בוקר מגיעים לרפידיים. באיזור ניחתים באותה שעה מספר פגזים, לא ברור של מה, מתפרסים בשטח. עדין אין אוריה של מלחמה.

בשמונה בבוקר (יום ב') מגיע סוף סוף הזיורד המיוחל. מנסים להשלים עוד מספר פריטים חסרים ולכסוף יוצאים הלאה לטסה. בדרך פוגשים טנקים פנועים מן הגזרה הצפונית שנמצאים בדרכם לרפידיים לתיקון. מפי הצוותים שומעים לראשונה על המתרחש בקו, והידיעות אינן מעודדות. לפני הצהריים מגיעים לנקודת המים של טסה. פוגשים את גיל, מ"פ המפקדה, מתדלקים, מקבלים אפיסקופים, הטנק של קטרי שנתקע לפנות בוקר מגיע וכולם שמחים על התגבור הזה. ממשיכים לצומת טסה, הצפיפות על כל הצירים רבה. לפתע מגיחים מאי שם זוג מטוסי אויב, ובמקום להטיל פצצותיהם על הכוחות והדרגים המצטופפים על הצירים, זורקים את מטענם בחופזה על הדיונות ונעלמים. יוצרים קשר עם הגדוד ומתפרסים מדרום לצומת טסה. מחכים.

בשעה 1200 מקבל המ"פ הוראה להוביל את הגדוד המגיע מצפון, בתנועה דרומה. מתחילים לדהור לאורך הכביש מטסה דרומה, עוברים דרך החטיבה האחות ומזהים בה הרבה פרצופים מוכרים. מנפנים להם לשלום, לא יודעים שרבים מהם לא נראה עוד. לאחר תנועה של כעשרה ק"מ יוצרים את התנועה, מסתובבים וחוזרים לצומת טסה. מה קורה פה?

שלש פעמים "חמוטל"

בטביבות השעה 1630 מתקבלת הוראה לנוע מערבה על ציר טסה - איסמעיליה. אנחנו פלוגה שניה בשדרה הגדודית. דוהרים על הכביש. סמוך לאנטנה של האו"ם יורדים מן הכביש ימינה ומתפרסים בקו גדודי לכיוון צפון. עומדים במצב הזה כעשר דקות, שקט מוחלט, וחוזרים לכביש. בטנק שלו אומר המ"פ למוקי - "תשמע, זה כמו בתרגיל".

נעים מערבה. המג"ד אומר ליוסי, המ"פ המוביל, לעלות לעמדות משמאל לציר, בכיון דרום. על הפלוגה שלנו לעבור את יוסי מאחוריו ולתפוס עמדות מימינו. נוסעים על הכביש, ומשמאל מהומה. עשרות טנקים בעמדות-פטונים, סנטוריונים, מספר מדורות - טנקים בוערים, שלנו? שלהם? השמש שוקעת במערב והראות מוגבלת. המון נותבים עפים באויר לכל הכיוונים, התמונה קצת סוריאליסטית, ומאד לא ברורה.

יורדים מהכביש, פונים שמאלה ומתפרסים. המחלקה של דודו מאבטחת לכיוון מערב, המחלקה של נח משמאל, המחלקה של יוסי הסמ"פ מימין, ויוסי עצמו, קיצוני מימין. עולים על גבעה דיונתית גדולה, זוהי "חמוטל" אשר את שמה עדין אין איש יודע. מיד עם תחילת העליה מקדם את פנינו מטח תופת של אש נ.ט., נותבים ירוקים, סגולים ואדומים. המ"פ עודד מודיע בקשר על היתקלות, ומיד נשמע דיווחו של יוסי הסמ"פ - "נפנעתי, עגלון פצוע, יורד לבדוק מה קרה". עודד עם המחלקה מתקדמים בכיוונו, ומיד נפגעים הטנק של עודד בצריח, והטנק של צוקי במסננים. נחלצים לאחור בזיגזגים ובתחתית הגבעה מתארגנים. שני הטנקים שנפגעו נוסעים לאחור לתיקון ולפינוי פצוע (שמואל זומר, התותחן בטנק המ"פ). עודד, פצוע, עולה על הטנק של קשת, מדווח למג"ד ומבקש לשלוח יחידה נוספת כדי לבצע התקפה ולכבוש את הגבעה. כל טנק שנע על גבי היעד מושך אליו אש תופת של נשק נ.ט. עודד מורה לשרידי הפלוגה הכוללים עתה רק עודד שלושה טנקים כשירים לרדת ולהתרכז באיזור הכביש, אולם נח מדווח שהוא בעמדה ויש לו קשר עין עם הטנק של יוסי. עודד עולה לעברו. בקשר נשמע דיווחו של איש צוות בטנק של יוסי - "קדקד איננו, הם עולים עלינו, אנו זורקים רימונים". בעלטה היורדת לא יכול עודד לאתר גם את הטנק של נח, בטנק החדש שלו אין קשר פנים ופקודות לצוות יש לתת בקשר חוץ, וזה משגע את כולם. לבסוף יורה נח פגש לאיכון ועודד מוצא אותו ומתקרב אליו. דוח מבקש ומקבל אישור לעלות. מתקשרים שוב עם המג"ד. בתוך כך נעשית אש הנ.ט. המצרית יעילה ומדוייקת יותר על הכח הקטן, ושלושת הטנקים נאלצים לרדת למטה. יחד עם הטנק של אוני מתארגנים בחניון הקפי של ארבעה טנקים בעיקול הכביש. מתקשרים עם המג"ד ומבקשים שוב תגבורת. המח"ט מתערב ונותן הוראה לחזור אחורה ולהצטרף לגדוד. (בשלב זה כבר יש מרחק של כשלושה ק"מ בין הפלוגה לכוחותינו הקרובים ביותר ממזרח - הגדוד של עמי).

נוסעים מזרחה על הכביש, והרוח נכאה. השארנו ארבעה חברים על הגבעה - יוסי קליין, הסמ"פ, וצוותו. התותחן-יורם צדוק, הטען - אלי אזולאי, והנהג - אבי מינץ. התחלנו את מלחמתנו בהלם, וברגל שמאל. עוברים דרך הגדוד של עמי ואוספים משם את הטנק של קטרי. מגיעים לגדוד. עודד נפגש עם שמעון המג"ד, מדווח ומתפנה. דודו מקבל את הפיקוד על הפלוגה.

לילה ראשון במלחמה. הפלוגה בחניון הקפי במסגרת הגדוד. מקבלים מקלעים מפלוגת החרמ"ש. הערנות כפולה ומכופלת. מצד אחד ידיעות אל אפשרות תקיפה של הקומנדו המצרי. מצד שני, תקוה שאולי יצליחו החברה להחליץ ברגל, ורוצים להאמין. לפנות בוקר מגיחות אמנם מספר דמויות מן האפלה. מסתבר שהבאים הם צוות טנק מיחידה אחרת שנפגע מוקדם יותר בקרבות יום כ". באיזור "חמוטל".

בוקר יום ג', 9.10. (במסגרת פעולה אוגדתית שמטרתה חילוץ חיילי אחד המעוזים בגזרת אסמעיליה, הוטל על החטיבה להשתלט על איזור "חמוטל" כדי לפתוח את ציר טסה אסמעיליה לתנועת הכח המחלץ). הפלוגה (4 טנקים), עם יתר הגדוד בעמדות חיפוי באיזור "ציונה" - צומת נקודת המים. מנהלים אש עם החלק הדרומי של "חמוטל" ועם החלק הצפוני של "מכשיר". בשלב זה מדווחים נח, קטרי ואוני על השמדת שתי מטרות כ"א. מאוחר יותר נעים מערבה ליישר קו עם הגדוד של גיורא שנמצא כבר כעמדות בצומת הכביש עם ציר החת"ם הצפוני (צומת טליסמן-חזיזית). לאחר זמן מה מתקבלת הוראה לעלות על "חמוטל" מערפה. הפלוגה במסגרת הגדוד מסתערת על היעד ומשמידה חי"ר מצרי בידי ובדריסה. נח עובר ליד הטנק של יוסי. הטנק שרוף, הצריח הפוך על התובה ואין רואים דבר. הגדוד יוצר קשר עם כח החילוץ ומפנה חלק מהם. בגמר הפעולה חוזרים ותופסים עמדות ממערב ל"חמוטל". מזהים תנועת טנקים על כביש התעלה ומנסים לירות לשם, אך הטווח גדול. עם ערב מתקבלים חזרה לחניון הקפי במקום ובמתכונת של הלילה הקודם.

על חמוטל 9.10. (העשן - טנק מצרי בוער)

במשך כל פעילות יום ג' לא נפגע אף טנק של הפלוגה. אולם יחידות אחרות של החטיבה, ובמיוחד הגדוד של עמי, נפגעו קשה, ונותרו עוד טנקים ואנשי צוות על "חמוטל". לכן, מתארגן לקראת יום ד' כח חילוץ הכולל את הפלוגה, ועוד פלוגה של הסיירת הפיקודית בזחלמי"ם, וכן נגמ"ש ובו קצין הדת החטיבתי וצוות רבנות צבאית. התכנית היא שהפלוגה של יוסי תחפה, תנתן מכת אש ארטילרית על היעד, וכח החילוץ בפקודו של המג"ד יעלה על "חמוטל", יאתר ויפנה חללים ואולי גם פצועים שנשארו על היעד.

עם אור ראשון יוצא הכח למשימתו. בפלוגה 4 טנקים, כשבטנק של דודו איש צוות חמישי – קת"ק ושמו חיים אפרת, שתפקידו לחדול את אש הארטילריה שלנו ברגע המתאים. מתפרסים ועולים על היעד כשהסיירת עולה עליו רגלית. הטנק של קטרי נע קיצוני מימין, ועם עלותו לקו רכס הוא נפגע מטיל מכיוון מערב. והטנק נדלק מיד. אוני יורד מהטנק שלו ורץ רגלית לטנק של קטרי לסייע בחילוץ. בהגיעו הוא מוצא את קטרי, המום וכווי, ומכוון אותו לנגמ"ש של קצין הדת. הוא אינו מזהה את הטען-יוסף תם, שקטרי הספיק להוציאו כשהוא גוסס ולהניחו בצד הטנק. אוני עולה על הטנק הבווער ומנסה להכנס לצריח, אך הצריח כבר כולו עולה בלהבות והתחמושת כבר מתפוצצת. את התותחן – דוד פרוינד – כבר לא ניתן להציל.

אוני פונה לתא הנהג, לא מצליח לפתוח לגמרי את מדף הנהג מבחוץ, אך מצליח להעיר את הנהג – ויקטור בלום, מעלפונו. תוך כדי כך נפגע גם הטנק של אוני מטיל, מאותו כיוון, ואוני רץ בחזרה לטנק שלו, לחלץ משם את הטען – יגאל בן-חיים, שרגלו רוטשה, ואת התותחן – שמואל רוטנברג- שרטיס גדול חדר את גבו. בעזרת הנהג הוא מפנה אותם לנגמ"ש, והנגמ"ש יורד לכיוון התאג"ד. ויקטור בלום, נהג הטנק של קטרי נחלץ בינתיים מהטנק שלו, ולאחר שכיבה את עצמו בחול רץ לכיוון אנשי הסיירת. הוא רואה את הטנק הפגוע של אוני, שאינו בווער, ומתנדב להורידו מהיעד. הטנקים של דודו ונח תופסים עמדות משמאל לטנקים שנפגעו. הטנק של דודו נפגע מצד שמאל, מכיוון דרום מזרח. הקת"ק-חיים אפרת, נהרג במקום, ודודו עצמו, והטען אוחיון, נפצעים. דודו מדווח למג"ד ומקבל הוראה לרדת מהיעד. הטנק של דודו נוסע לתאג"ד. נח, שריד אורון לפלוגה, יורד עם טנק המג"ד וחלמי הסיירת, ובהמשך היום הוא עולה על מוקש. אין נפגעים, אבל גם אין עוד פלוגה.

בגדוד מנסים לברר היכן ויקטור בלום עם הטנק שהתנדב להציל. אין קשר עמו ואין ידיעה עליו. רק לאחר שעות מספר מתברר מה קרה. ויקטור, שנהג בטנק ונסע בו לבדו, עבר כנראה דרך מתחמי המצרים מבלי שאונה לו כל רע, הגיע לתאג"ד של יחידה אחרת בציר אחר, מסר את הטנק, ורק אז התפנה.

אחר הצהרים מתחיל נח בארגון הפלוגה ובהקמתה מחדש, ובחניון הלילה כבר ניצבת שוב המסגרת הפלוגתית בפיקודו של נח, עם ארבעה טנקים – שלושה טנקים פגועים ששוקמו והטנק של בורלס שהגיע באיחור משבטה. השלמות של אנשי צוות חסרים נתקבלו מפלוגות אחרות בגדוד.

אתנחתא

ביום ה' תופסת הפלוגה במסגרת הגדוד עמדות מצפון מזרח ל"חגית" ומשתתפת בהטרדת חי"ר מצרי המתארגן באיזור "חלוץ" בירי מעיכים. עם ערב מתקפל הגדוד לאיזור החניון הרגיל שלו, והפלוגה נשארת משמר קדמי חטיבתי על ציר טסה - איסמעיליה ("טליסמן" 34). לצורך זה מקבל נח מחלקת חרמ"ש. בשעות אחה"צ של אותו יום חוזר המ"פ, עודד, מבית החולים, ובשעות הערב הוא נוסע לבקר את הכח. נח ועודד עוברים טנק טנק ומשוחחים עם האנשים.

בבוקר יום ו' נשאר נח עם הכח באותו מקום ועוסק בעיקר בטיורח הארטילריה על מתחמי המצרים. בשעות אחה"צ הוא מוחלף ע"י פלוגה אחרת. במקביל עוסק המ"פ בארגון כלים נוספים. טנק המ"פ המקורי אשר נתקע בדרך משבטה נמצא בגדוד של עמי וחוזר לפלוגה. הטנק של צוקי מסיים את התיקון בטסה וחוזר לפלוגה. בשעות הצהריים חוזר דודו מבית החולים. מצטרף לפלוגה גם רפי אלעזר, סמ"פ ל", עם ארבעה טנקים, וכבר רואים פלוגה.

לפנות ערב יוצאים לציר "עכביש" לבצע אימון בגרירת הגשר אך באמצע הדרך מחזירים אותנו, ונכנסים לחניון הגדודי הרגיל. הלילה יש ידיעות רציניות יותר מבלילות הקודמים על תקיפת קומנדו. מקבלים שתי מחלקות חרמ"ש שמתפזרות בין הטנקים, וממקמים תשמועים. אולם, פרט לגופים מוארים בלתי מזוהים החולפים בשמים ומושכים אש פראית מעשרות מקלעים ותותחי נ"מ בסביבה, לא קורה שום דבר במשך הלילה.

שבת, ה-10. 13 הוא אמנם יום שבתון. הגדוד שהיווה עד היום גדוד קדמי של החטיבה מוחלף ע"י גדוד אחר ומתקפל לאיזור טסה, למנוחה והתארגנות. בעת התנועה לאחור תוקפת רביעיית הנטרים עיראקים סוללת תותחים ליד טסה, ואחד המטוסים נופל לא הרחק מאתנו. עשן רב מיתמר מאיזור התקיפה. במשך היום נחים, מקבלים הרבה ציוד חדש וטוב, הן עבור הטנקים והן עבורנו - לבנים, גרבים, בגדים נקיים. נוסעים מחלקה אחר מחלקה עם הטנקים למקלחת במחנה טסה. מוזר, אמצע המלחמה, אבל השבת מורגשת. עם ערב מוחלפים הטנקים של פלוגה ל' בארבעה טנקים מפלוגה כ', בפיקודו של הטמ"פ אלי הרי, ועם מחלקתו של מיכה דרוקר. חניון הלילה הוא בתחילה נינוח מבימים הקודמים, אולם בהמשך מדלגים קדימה והחניון הוא קרבי מלא.

בוקר יום א', 14.10, אירועי היום מתחילים בתקיפת מטוסים מצריים על מחנות טסה. המיגים טסים נמוך וכל המקלעים בטנקים פותחים עליהם באש. בתדריך חפוז מוסר המג"ד למפי"ם כי היום צפויה סוף סוף התקפת השריון המצרי- לאחר שבלילה צלחו יחידות שריון גדולות שלהם את התעלה. זמן קצר לאחר מכן מתקבלת הפקודה לנוע מערבה כדי לבלום את הטנקים המצריים שגדוד אחר של החטיבה כבר נמצא במגע אש איתם. המעבר לאיזור המגע כרוך במעבר שטח מוכה אש ארטילרית מאסיבית של המצרים. נראה כי הם מנסים ממש ליצור חומה של פגזים מתפוצצים שלא נוכל לעבור דרכה. בפריסה רחבה ובמהירות חוצים את האיזור המוכה ותופסים עמדות על קו הגבעות הגבוהות המרוחקות כ-15 ק"מ מן התעלה - זהו יעדה הראשון של ההתקפה המצרית. הגדוד פרוס על גבעות אלה מצפון לכביש טסה - איסמעיליה (ממזרח לציר "ציונה" - "חגית"), וגדוד אחר של החטיבה מדרום לכביש. בשטח שממערב לנו מתרופצים נגמשי"י סיור מצריים, פותחים עליהם באש ולא פוגעים בגלל הטווח הגדול. הנגמשי"ים נעלמים. אולם בגזרה שלנו אין הטנקים המצריים מתקדמים. ההתקפה המצרית מתמקדת כולה על עמדות הגדוד השכן שמדרום לכביש. לאור זאת מקבל המח"ט החלטה נועזת - "להשחיל" את הגדוד שלנו לעומק שטח ההפקר שממערב לנו כדי להכות את הטנקים המצריים מאגפם השמאלי - מצפון להם. הפעולה מתבצעת בזהירות - המג"ד ופלוגת יוסי נעים לתפוס עמדות כ-2.5 ק"מ מערבה כשהפלוגה שלנו מחפה על תנועתם.

פלוגת יוסי מגיעה לעמדותיה ומתחילה לדפוק טנקים מצריים מן האגף. עתה מתחילה הפלוגה שלנו להתקדם מערבה, תוך השארת מחלקת אלי בחיפוי. מפלוגת יוסי נשמעים דיווחים על פגיעות יפות, המצרים אינם מבינים מה קורה להם ומיכן הם חוטפים. הפלוגה שלנו נעה במהירות - רוצים להשתתף גם כן ב"חגיגה". אולם כשמגיעים לאיזור מסתבר כי פלוגת יוסי תפסה את כל איזור העמדות ואין מקום להכניס את הטנקים של הפלוגה שלנו. טנק המ"פ משתחל בין הטנקים של פלוגת יוסי, ומשמיד שני טנקים מתוך השדרה המצרית שעומדת עם האגף לכח. עודד מודיע בקשר לכל הפלוגה שידעו כי גם לנו חלק בהשמדת הטנקים המצריים. המג"ד קורא למ"פ ומורה לו להתקדם כקילומטר מערבה, לנסות לתפוס את הדיונה הבולטת בקצה הצפון - מזרחי של מתחם "חמוטל" (כתיב עיפן - סגול 205).

מחלקת נוח תופסת עמדות במשימת אבטחת הכח כולו לכיוון צפון. מחלקת מיכה תופסת עמדות חיפוי לכיוון היעד, והמ"פ יוצא עם מחלקת אלי שהגיעה בינתיים מעמדות החיפוי הראשוניות שלה. מבצעים איגוף ימני, מתפרסים ועולים לכיוון הדיונה. מתגלים לקו רכב ומיד נתקלים. לאורך הכביש פרוס מארב טנקים מצרי שפתח באש מיד כשהכח נתגלה לו. המ"פ מורה על החלצות לאחור, מדווח למג"ד על ההתקלות, מציע לדפוק את המארב מאגפו - מכיוון "ציונה". המג"ד מורה להחזיר את הפלוגה לעמדותיה הקודמות. תוך כדי ההחלצות מדווח מיכה, מ"מ החיפוי כי הסמל שלו - טנק 33 נפגע, המט"ק נהרג, ואנשי הצוות הפצועים נחלצו לטנק שלו. המ"פ מורה לשלוח

אותם אחורה, והטנק של ברימברג יוצא לפנות אותם לתאג"ד. הטנק של אוני עומד לפרוס זחל וגם הוא זו אחורה לתיקון. בקשר מתארגנת הפלוגה מחדש בשתי מחלקות.

הגדוד מתרכז בגיא קטן מתחת לעמדות האש של פלוגת יוסי. סופגים הרעשה ארטילרית כבדה. לסגור מדפים אי אפשר כי חוששים שזוהי פתיחה לנסיון פריצה מחודש של האויב. צופים לכל כיווני התקיפה האפשריים. אין תנועת אויב, אבל ההפגזה נמשכת. לאחר זמן מקבלת הפלוגה הוראה לתפוס שוב את העמדות הראשוניות על הרכס הגבוה. בחיפוי הדדי, מחלקה אחר מחלקה, משפרים עמדות לרכס. ההפגזה אינה מרפה, היא רודפת אחרי הטנקים הנעים, כשעתה גורית בעיקר תחמושת רסיק-אוויר. לתחמושת זו אפקט כפול – אין רואים את מקום נפילת הפגז אלא רק שומעים אותו, ורסיסיה אינם נבלעים בחול.

הגדוד ערוך עתה במארב. הפלוגה של יוסי ככח הולם בעמדות המתנה באגף של השטח שדרכו, כמשוער, יגיע האויב. הפלוגה שלנו ערוכה ככח בולם על קו הגבעות הגבוהות, הפעם משני צידי כביש טסה – איסמעיליה. מחכים לחידוש המתקפה של האויב, לגל השני שיבוא תחת הגל הראשון שנבלם. ההפגזה על עמדותינו נמשכת בצורה טורדנית. בסביבות השעה 13.00 מתגברת ההפגזה, החושים מתחדדים. ואמנם, תוך זמן קצר מתחילים להבחין בעננות אבק ועשן, והגל השני מגיח. המ"פ ומחלקת אלי הדרומית עולים לעמדות, מחלקת נח נשארת בעמדותיה שמצפון לכביש, לאבטחת איזור הפעולה לכיוון צפון.

טנק המ"פ עולה לעמדה כשלפתע קורא לו אלי בקשר – "תזהר, טנק מצרי לידך". עודד מרגיעו – הטנק הוא הראשון מבין שדרת הטנקים המצרית שהושמדה בבוקר, טנק שהעמיק חדור עד קו עמדותינו לפני שנבלם. פותחים באש. טנק המ"פ משמיד טנק ופוגע בנגמ"ש, וההתקפה המצרית נבלמת. עיקר המלאכה נעשתה גם הפעם בידי פלוגתו של יוסי.

תם השלב השני לנסיון הפריצה המצרי. פני הקרב היו בדיוק כמו בבוקר, המצרים לא שינו למעשה דבר – לא בשיטה ולא בכיוון התקיפה. הגדוד של עמי מגיע ומקבל את האחריות על הגזרה, יוצאים לכיוון טסה למילוי מחדש של הבטנים בתחמושת. ההרגשה מעורבת, מצד אחד, אין ספק שהמצרים הוכו היום מכה קשה, עשרות מהטנקים שלהם הושמדו, ואנו נטלנו חלק בזה, גם אם חלק קטן. מדיווחים המגיעים מהגזרות השונות מסתבר כי התמונה הזאת נשנתה בכולן. מאידך, שוב נפגע לנו טנק, ואבדנו חבר לנשק – יורם זינגר, שהצטרף רק אתמול בלילה לפלוגה עם הכח של אלי, ואפילו לא הספקנו להכירו.

תוך כדי המילוי מחדש, אנו מוטרדים מארטילריה, מרגמות כנראה. אבל אין זמן, צריך להזדרז לקראת משימת הלילה. מגיע הטנק של נוח שעלה ביום ד' על מוקש ונוח חוזר אל צוותו. חוזרים אוני וברימברג ולקראת ערב אנו עומדים שוב על עשרה כלים כשירים.

לקראת צליחה

החושך יורד. המשימה הבאה – אימון בגרירת הגשר. עדין לא ידוע מתי תתבצע הצליחה עצמה, אולם על הפלוגה תוטל המשימה לגרור את הגשר ולהטילו למי התעלה, ולצורך כך מתבצע האימון הלילה. נעים בתנועת לילה לציר "עכביש" (כביש טסה – האגם המר), ושם, בתוך מתחם של חיל הנדסה, מחכה לנו הגשר. עם הגיענו למקום מתקבלות ידיעות כי כח קומנדו מצרי הונח מדרום מזרח למתחם ועלול לנסות לחבל בגשר. עוברים את המתחם ומתפרסים בהערכות לקראת כח זה. פגזי טיווח של הארטילריה שלנו נופלים קרוב לפלוגה, ולרגע נדמה כי זוהי אש שנפתחה עלינו. שוטפים את השטח שבחזית באש תופת. לאחר מספר דקות נתנת פקודת חדל, כח מיחידה אחרת מגיע ומקבל את האחריות על הטיפול באויב המצופה. הפלוגה נכנסת למתחם, מקבלת תדריך מקציני ההנדסה ושומעת את דברי סגן פפקד האוגדה המנסה להעמיד את כולם על חשיבות המשימה. נרתמים לגשר ומתחילים לגרור, וכאן מתחילות התלאות.

הבעיה המרכזית היא שהצוותים הם אחרי יום קרב ארוך ומתיש, והעייפות שלטת. מלבד זאת הפלוגה אינה מאומנת בגרירה, וזהו נושא המצריך אימון רב בשל בעיות התיאום בין הטנקים הגוררים.

גם השטח רחוק מלהיות אידיאלי – דיונות חדות שמהוות מצדן המזרחי עליה קשה ומצדן המערבי ירידה תלולה.

שמעון המג"ד בראש. הפלוגה כולה ברשת הקשר הגדודית. התרגולת היא שלפני תחילת תזוזה עורכים בדיקת קשר שבמסגרתה מדווחים כל הטנקים, לפי הסדר, שהם מוכנים. עם דיווח הטנק האחרון נתנת פקודת התזוזה. וכך נעשה. מיכה, בטנק הבולם, מדווח מוכן. נתנת פקודת תזוזה, אבל בפרק הזמן הקצר של דיווח הטנקים כבר הספיקו צוותי הטנקים הראשונים להרדם. מתחילים מחדש בבדיקת הקשר. אחד הטנקים אינו עונה – כל הצוות נרדם. נגשים להעירים. מתחילים מחדש. הפעם כל המפקדים ערים ועונים, אולם משנתנת פקודת התזוזה מסתבר שחלק מהנהגים נרדמו. וכך חוזרת ונשנית התמונה. סוף סוף מתחיל העסק לרוץ, קולו של שמעון כבר ניחר.

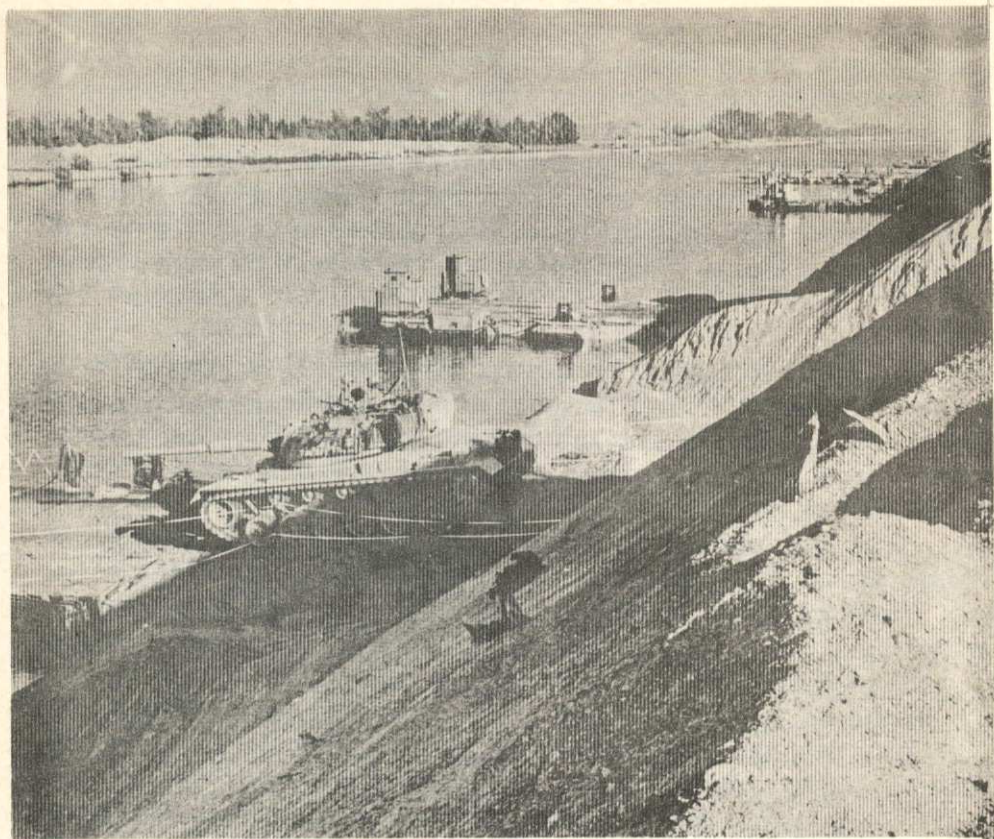
מגיעים לירידה, הגשר מתחיל לרוץ מהר מן הטנקים ומטפס על טנק המ. פ. גע מבעית. עודד ומזר עומדים בצריח ורואים את המפלצת האימתנית רצה לקראתם ומטפסת על הסיפון במהירות. למרבה המזל נעצר הגשר בסל הצריח. אין נזקים רציניים ושוב יש להסתדר מחדש, למתוח כבלים, לתת התראה, והצוותים נרדמים, ומתחילים מחדש. כך נמשך התרגול עד השעות הקטנות של הלילה. בכל זאת הצלחנו לגרור את הגשר כברת דרך, וההרגשה היא אופטימית, נראה שנצליח במשימה גם "על רטוב". נכנסים לחניון לצידי ציר "עכביש".

בוקר יום שני, ה' 10.15. היום הוא יום של מנוחה והתארגנות, אבל מריחים כבר משהו באויר. בשעות הצהריים נקרא המ"פ למג"ד, ובפעם הראשונה במלחמה מקבל קבוצת פקודות. הולכים לצליחה, עוד הלילה. בשעה 2030 מתחילים לגרור את הגשר. בשעה 2230 מתוכננים לזרוק את הגשר למים, ולאחר מכן לצלוח, מיד לאחר הגדוד של עמי. המ"פ חוזר לפלוגה. מבצעים הכנות אחרונות, כולל ניסויי כלים. ניתן גם זמן לאנשי ם לנות דודו, נוח ועודד מתיישבים על עוקב מים ליד הכביש ומתפתחת שיחה של הרהורים פילוסופיים על המלחמה, על סיכויי מבצע הצליחה, על ה"מה יהיה", מגיע אשכולי, שחזר מחו"ל, ומקבל טנק בפלוגה לפיקודו. בשעה 1600 מתכנסת הפלוגה ליד טנק המ"פ נתנת פקודה פלוגתית בה נרמזים עקרי הדברים, ונתנות הוראות והנחיות כלליות. לסיום מצטט עודד לחברה את אמרתו המפורסמת של הגנרל פטון - "אני לא רוצה גיבורים מתים, אני רוצה ממזרים חיים". מסיימים בקריאת "עלה קרב", והשאגה העולה מקרב הפלוגה חזקה ומפתיעה במקצת, אך מעודדת. החברה במוראל גבוה.

בשעות אחה"צ מתחיל ציר "עכביש" להיות הציר הצפוף ביותר במדינה. מאות כלי רכב מצטופפים בו ראש אל זנב. ציוד צליחה, זחלמ"ים ואוטובוסים עם יחידות צנחנים, הנדסה, דרגים. לפנות ערב מתארגנים, נעים למקום בו עזבנו את הגשר ונרתמים אליו. בשעה 2030, לפי התכנית, מתחילים בגרירה. מתחיל "הלילה הארוך ביותר".

בתחילה מתקדמת הגרירה יפה. השטח מישורי, ליל ירח מלא. יש עצירות רבות שמוכתבות לא בגלל קשיי גרירה אלא בגלל הוראות מגבוה, ולעתים בגלל הפרעות של כלים שונים שמסתובבים בשטח ומפריעים. די מהר מסתבר שבלוח הזמנים לא נעמוד, אבל הסיכויים להצליח טובים. ואז מתחילות התלאות.

חוצים את ציר "עכביש" ומבצעים תפנית חדה מדי. הגשר - "הדיונוזאור" כפי שהוא מכונה בפי שמעון המג"ד, רץ ומטפס על הטנק של אלי. אין נזקים, אבל זמן יקר אובד בחילוץ הטנק מתחת לגשר, סידור הכבלים והטנקים מחדש, יישור הגשר. מתחילים מחדש. כבלים נקרעים, מחליפים, מאלתרים וממשיכים. שוב נקרעים כבלים. והזמן אץ. נגמר השטח המישורי ומתחילות דיונות חדות, כמו בליל אמש. בעליה ראשונה הגשר בקושי זו, ובמאמץ אדיר של הטנקים מטפסים, ויורדים מעברה השני של הדיונה. לפנינו עליה תלולה יותר. הטנקים גונחים, הגשר זוחל ונעצר לבסוף.

על גשר דוברות

רותמים טנקים נוספים מהפלוגה של יוסי. מתחילים להתקדם. הגשר זוחל הממסרות בטנקים גונחות ומתחממות, הלב מתחמץ, אבל מוכרחים להמשיך. לאחר מספר עשרות מטרים הגשר נעצר. רותמים עוד טנקים מפלוגת יוסי ומכניסים טנקי דחפור לדחיפה מאחור. השחר מפציע ואנחנו עדין רחוקים מאד מן התעלה. במאמץ אדיר ואטי, סנטימטר אחר סנטימטר, מתקדם ה"דינוזאור" ועוברים את הפסגה. מתחילים לרדת במורד, כשאחד הטנקים שבאמצע קורא לעצור. הגשר לא עמד במתחים ובעומס הגרירה, ונקרע באמצעיתו. מתייעצים עם אנשי ההנדסה. מסתבר שהתיקון הוא ענין של 24 שעות. מתנתקים מהגשר ומתפרטים בשטח.

פריצה למצרים

בסביבות השעה 0800 מקבל המ"פ הוראה מהמג"ד להוביל את הגדוד על ציר "עכביש" ל"לקקן" - המעוז שעל שפת האגם המר. במהירות הבזק עולה הפלוגה בסדר תנועה על הכביש, ברווחים גדולים, ומתחילה בדהרה. עובדים את צומת כביש החת"ם צומת("עכביש - פוטון"). במישו רים לפנינו מזהים מרחוק את שדרת העצים המסמנת את מיקום התעלה ואת האגם המר. מימין לכביש, בתוך גיא, פרוס גדוד טנקים (הגדוד של עמי) והטנק הקדמי שלו עולה באש. מעבר לזה, המישורים ריקים, אין רואים כוחות. לעומת הרעם הבלתי פוסק של ארטילריה, שלנו ושלם, שליוה אותנו במשך כל הלילה, השקט צורם. המ"פ נותן הוראה לרסס תוך כדי תנועה באש מקלעים, לשני האגפים. הדהרה נמשכת, מגיעים לאיזור התעלות של החווה הסינית כשלפתע, מכיוון צפון, נשלחים לעבר השדרה הדוהרת כמה עשרות כדורי אש בוערים ורוקדים - טילים!

"טילים עליך" קורא אלי למ"פ בקשר. ואמנם, באותן שניות חולף כדור אש באויר מטרים ספורים לפני פניו של עודד, וכדור שני חודר את הצריח. הטנק מאיט. "תמשיך ליסוע" צועק עודד ליואב הנהג, אבל אין קשר. עודד נכנס לצריח, רואה את התותחן שמואל קוז והטען חיים מזר שטופי דם ומסתכלים לעברו.

שלושתם צועקים ביחד ליואב להמשיך ליסוע, לא לעצור, והפעם יואב שומע. תוך כדי כך מתגבר עודד על התקלה בקשר, מודיע לאלי שנפגע ושיתפוס פיקוד, ומדווח למג"ד. עודד מבחין בתעלה החוצה את הכביש ובתוכה מספר ג'יפים לוחמים. מן התעלה מגיח צנחן עם פנל צהוב ומנפנף. הטנק נכנס לתוך התעלה ומוצא בה מסתור. המג"ד מספיק להקים קשר עם אלי, לתת הוראה לכל הגדוד לרדת מהציר שמאלה לחולות ומיד פוגעים שני טילים בטנק שלו. מעתה הופך הענין למלחמת חמיקה עצמאית של כל אחד מהטנקים. מי שעובר עובר. הטנקים דוהרים בחולות אגב תמרוני חמיקה ועולים בחזרה על הכביש רק סמוך לצומת כביש התעלה (צומת "לקקן"). אז מבצע אלי בקשר מפקד של הטנקים ומגלה כי טנק נוסף חסר - טנק 22 של קשת.

הטנק של קשת נפגע כבר לאחר הירידה לחולות. הטיל פגע בצריחון והמט"ק - דודי קשת נהרג במקום. הטען - גבי אשכנזי נפצע. גבי נכנס לצריח וצועק לנהג - דני קוגל, כי טיל פגע בהם. "תפסיק לספר בדיחות" עונה קוגל וממשיך לדהור, ורק לאחר שהוא פונה לאחור ורואה את גבי שהוא שטוף דם הוא מבין. הטנק נחלץ לאחור, למקום ממנו יצאה הפלוגה ל:חזר התרת הגשר, ומגיע שם לתאג"ד. בצוות המ'פ נחבשים קוז ומזר ע"י רופא שהיה עם הצנחנים בתעלה. הטנק נחלץ לאחור, תחילה דרך התעלות, ואח"כ בזיגזגים דרך השטח הפתוח, כשמספר טילים מנסים לזנב בו. עודד נוהג, ויואב הנהג מחזיק את שני הפצועים המונחים בחוץ, על גבי הכנף. וכך הם מגיעים אל התאג"ד. בצורה דומה נחלץ גם טנק המג"ד ומגיע לאיזור הערפי, ושמעון המג"ד מועבר לטיפול ולפינוי.

בצומת "לקקן" מתפרסת הפלוגה בהמתנה. אלי מקבל כעת הוראות מיוסי, מפקד הפלוגה השניה שהוא עתה גם מפקד הגדוד. כעבור זמן מה מגיע המח"ט ונוטל את כל הכח תחת פיקודו. ממשיכים על כביש התעלה צפונה, לכיוון דוור סואר. נכנסים לחצר שבין שני המעוזים. בסוללה שעל גדות תעלת סואץ כבר יש מספר פרצות ובהן ממתינות הדוברות. הטנקים עולים בצמדיהם על גבי הדוברות ומשייטים על פני התעלה באוירה פסטורלית. ההרגשה מרוממת. אין במקום זכר לגיהנום המלחמה. צנחנים עומדים על פני הסוללה בשתי הגדות ומשקיפים, מדרום משתקפת השמש במימי האגם המר הגדול, והרעש היחיד הנשמע הוא רעש המנועים. הדוברות פורקות את הטנקים על אדמת מצרים. נוסעים בתוך סבך הירק של הגדה המערבית, נעצרים בצל העצים וממתינים. מסביב צנחנים, מסמנים להם סמני וי לנצחון, הם מבקשים מנות קרב, והחברה שמחים להתפטר ממספר קופסאות לוף. הצנחנים מדווחים על טנקים מצריים מצפון לראש הגשר, מחלקת מיכה נוסעת למקום, לא מאתרים דבר, וחוזרים. מטוסים מצריים חולפים מעל ולא מבחינים כלל בנעשה.

הצליחה

בעבר השני נמצא כבר הגדוד של גיורא - למעשה רק פלוגה מוקטנת אשר צלחה את התעלה בשעות הבוקר המוקדמות. במקום מתבצע ציוות כוחות מהדש, כאשר פלוגת יוסי עוברת ת.פ. הצנחנים, והפלוגה שלנו מצטרפת לגדוד של גיורא. בסביבות השעה 1000 מתחילים בתנועה כאשר הפלוגה נעה שניה בגדוד. דוהרים דרומה על גבי כביש החוף המצרי (ציר "טסט"), וההרגשה משונה. זה כבר שונה לגמרי מאופי המלחמה עד כה. גם הנוף שהוא כה שונה ממדבר סיני תורם להרגשת הזרות. משמאל, האגם המר הגדול. מימין, איזור החיץ החקלאי - חורשות רבות, שטחים מעובדים, חורשות, סבכי צמחיה. עם

זאת, שוטפים באש קלה תוך כדי תנועה את סבך הצמחיה משני צידי הציור, במיוחד את רצועת גדת האגם שבתוכה עמדות חפורות ותעלות קשר לרוב, הבנויות כולן מלבנים אדומות. מגיעים לצומת ופונים מערבה. חולפים על פני גשר הבטון של תעלת המים המתוקים. התעלה מלאה מים. מעבר לתעלה מתחיל להיות מדבר, והנוף מתחיל להיות דומה לזה של סיני. געים במהירות רבה. שוטפים באש תוך כדי תנועה מחנות צבא, בסיסי טילים, רכב מצרי מופתע הנע על הכביש. האויב בהלם מוחלט. מגיעים עד לאיזור מתחם "מקצרה", למעלה מ-15 קילומטר בעומק מצרים. מבחינים בכח מצרי גדול של טנקים ונגמש"ים המתארגן לתנועה לכיוון ראש הגשר. הכח מושמד בטווחים של 1500 עד 2500 מטר, מבלי שידע מהיכן נפתחה עליו הרעה. הפלוגה משמידה חמישה טנקים מכח זה (נוח - שני טנקים, אוני - שני טנקים, מוקי-טנק) ומספר משאיות ונגמש"ים. מכאן פונים צפונה לביצוע התקפה על מתחם של בסיסי טילים (9-6418, מצפון לציור "ורדית"). בדרך חולפים שוב בשמים מטוסים מצריים, ולמרות שפותחים עליהם באש אינם מתייחסים. כנראה הם חושבים שכוחותיהם יורים עליהם. ההתקפה על מתחם הטילים מתבצעת כאשר נתנת מכת אש מטווח בינוני, ולאחר מכן מסתערים כשהטנקים של אלי וצוקי נכנסים לתוך המתחם לסריקה. בתוך המתחם טילי "סאם" על משגרים, וכאשר פוגעים בהם בירי מקלעים הם מופעלים. טיל כזה שמופעל משתולל באויר ללא כל הכוונה עד שהוא מתפוצץ לבסוף בקול נפץ גדול ובעננה צהובה גדולה. צוקי מגלה בונקר מוסווה, מגלגל לתוכו רימון והבונקר מתפוצץ ברעם אדיר. מתארגנים להגנה הקפית באיזור המתחם. אשכולי מזהה על ציר "חבית" שתי משאיות גדולות גוררות טילים גדולים, כנראה "פרוגים", ומשמיד את שתייהן על משאן. מוקי מגלה משאית נושאת טרקטור וגם זאת מושמדת על מטענה. מתנהלים חילופי אש עם חיילי חי"ר הממוקמים במחנה צבאי סמוך, והמפעילים גם אש מרגמות. לפנות ערב מתחילים לנוע בחזרה במהירות על גבי הכבישים (בצירי "חבית", "סקרנות", "סטט") לאיזור ראש הגשר. מחלקת מיכה נשארת עם מחלקת נגמש"ים בפיקוד מ"פ החרמ"ש לאחזקת ואבטחת גשר הבטון שעל תעלת המים המתוקים. שאר הפלוגה מגיע עם דמדומים לחורשה שבאיזור הצליחה ומתארגן בחניון לילה גדודי באבטחה של הצנחנים.

בארץ גושן

לילה. המצב הוא שהכוח למעשה מנותק, ומלאי התחמושת והדלק בטנקים מדולדל. בכל זאת יש בטחון הנובע בעקר מההצלחה הפנטסטית של היום, ומצפים שעד הבוקר יגיעו דרגים וכוחות נוספים. הצוותים מתארגנים

לשינה עמוקה, אחרי שתי יממות רצופות של תנועה ואש. בגשר הבטון, שם נמצאת מחלקת מיכה עם החרמ"ש, האוירה מתוחה יותר. הטנקים של אשכולי ובריימברג חוסמים לכיוון צפון ודרום את דרך העפר שלאורך תעלת המים המתוקים (ציר "מסכה"), והטנק של מיכה חוסם לכיוון מערב על הגשר

עצמו. במשך הלילה מבחינים בתנועות ובדמויות בכל איזור שמטביב, ומפעם לפעם מרביצים מכת אש לכיוונם. באמצע הלילה מגיעה משאית מצרית בדהרה על דרך העפר (ציר 'מסכה'), מצליחה לעבור בצד הטנק של אשכולי החוסם לצפון, ומתנגשת באחורי הטנק של ברימברג החוסם לדרום. יורים במשאית והיא נדלקת, וברימברג צריך לשפר עמדה.

עם אור ראשון מתחיל טנק המ"מ שעל הגשר להתקדם במטרה לבצע תיאום כוונות. לאחר תנועה של מספר מטרים נפגע הטנק בארבעה פגזי בזוקה מאיזור החושות שמימין לכביש. המ"מ - מיכה דרוקר, נהרג במקום. אנשי הצוות שנפצעו נחלצים בכוחות עצמם, הכוח פותח באש לאיזור החושות. אשכולי תופס פיקוד על המחלקה.

לפנות בוקר הגיעו מעט דרגים שצלחו על גבי דוברות מיכלית סולר ופגזי ח"ש. הטנקים שבחניון הגדודי נגשים אחד אחד להתמלא. כמובן שאספקה זו אינה מספקת, אך בכל זאת היא ממלאה במקצת את החסר. תוך כדי כך מונחת לראשונה על האיזור הפגזה, סימן שהמצרים מתחילים סוף סוף להבין מה קורה. הצנחנים מתחפרים ונכנסים לשוחות, ואילו הטנקים מתחילים בתנועה לכיוון גשר הבטון. מחלקת נוח מחליפה את מחלקת אשכולי בגשר, ואשכולי יוצא לאחור, תחילה להתארגנות ואח"כ לאבטח את צומת כביש החוף עם כביש הגשר (צומת 'טסט 2'). באיזור מתחילים להתרוצץ פלאחים רבים,

נוף החייץ החקלאי במצרים

ואף כי יש חשש כי הם עלולים להיות חיילים מוסווים, ההוראות הן לפזר ולהרחיק אותם בירי באוויר, וכך עושים. בתוך כך מונחת הפגזת מרגמות על הכוח. הטנק של אשכול נדלק מפגז מרגמה שהתפוצץ על פתחי המנוע שלו. אשכולי עצמו נפצע קשה ובסיועו של אוני מחלצים אותו מהטנק הבוער ומפנים אותו. מאוחר יותר מקבלת פלוגה אחרת של הגדוד את האחריות על הגזרה, ומלבד אוני וברימברג שנשארים באבטחת הצומת מתקפלת הפלוגה לאיזור שדה התעופה דוור סואר.

בשעות אחר-הצהרים מדווח המ"פ שבגשר הבטון כי המצרים קדמו טנקים וחיל"ר וכי הוא מנהל איתם קרב קשה. הפלוגה רצה שוב לכיוון הגשר. פלוגת ברגר נמצאת בחושות שמימין לכביש, מעבר לגשר, כאשר הגשר עצמו נשלט באש ע"י המצרים. אלי מזניק את הפלוגה טנק טנק אל מעבר לגשר. לאחר שעוברים אלי וצוקי את הגשר בשלום מקבל אלי הוראה מהמנ"ד לא להעביר את שאר הפלוגה. שני הטנקים מצטרפים לפלוגת ברגר הפרוסה בין ובתוך החושות. מנהלים אש עם כוח טנקים וחיל"ר עם טילים הנמצא ממערב, ושקשה מאד לזהותו ולאתרו בגלל הצמחיה, החושות הרבות, והשמש שבעינים.

בשלב זה מדווח צוקי על השמדת טנק אויב. הלילה יורד, מאחורי הכוח בוערים אטמי בטנים ושדות קוצים שמאירים אותו. הקרב שוכך, ואלי חוזר עם הפלוגה לחניון הגדודי שבאיזור שדה התעופה. מחלקת נוח נשארת בצומת "טסט 2" באבטחה לכיוון דרום עם כוח של צנחנים.

לילה שני במצרים. הפלוגה בחניון גדודי בשדה התעופה של דוור סואר. האיזור כולו מופגז במשך כל הלילה. בתוך כך מגיעים למקום דרגים מעטים ומתבצע תדלוק מחביות. עם בוקר מתפרקת המסגרת הפלוגתית שבחניון (להוציא מחלקת נוח) וארבעת הטנקים שבפיקודו של אלי מצורפים לפלוגה כ". ואולם, במקביל נכנסת לגזרה מסגרת חדשה של הפלוגה. עודד, המ"פ, מגיע מן הגדה המזרחית עם ארבעה טנקים משוקמים וצוותים שליקט, צולח על גבי גשר הדוברות בעקבות הטנקים של אוגדת ברן ומצטרף לגדוד של גיורא במחנות אבו סולטן. געים לכיוון צפון-מערב וחוצים את ציר "חבית". תוך כדי התנועה מטהרים באש בונקרים ומחפורות שכל השטח מלא אותם, ומוציאים מכלל פעולה מספר תותחים. תופסים עמדות במחנה צבאי מצרי נטוש (אדום 6319). מנהלים אש עם טנקים מצריים שנמצאים במתחם הגדול של "מקצרה", אבל אין פגיעות בגלל הטווח הגדול והראות הגרועה. מתפרסים להגנה הקפית בשטח המחנה הנסוּש והפעילות העקרית היא ירי על רכב וחיל"ר שנעים על ציר "ורדית" ובאיזור בסיס הטילים שמצפון (6418). בשעות אחה"צ עובר ממזרח לנו כח משימה מעוצבת נתקה בדרך לפשיטה על בסיס טילים הנמצא כעשרה ק"מ מערבה. עד מהרה מבחינים בטילי הסאם שהופעלו ע"י כח הפשיטה כשהם משתוללים באוויר ללא כל הכוונה ומתפוצצים לבסוף בעננה צהובה גדולה. עם ערב מתכנסים לחניון לילה חטיבתי ליר ציר "חבית". מגיעים דרגים. עודד יוצא לחפש את הטנקים המקוריים של הפלוגה, מוצא את אוני וצוקי בפלוגה כ' ומחזיר אותם לפלוגה.

מחלקת נח מנהלת באותו יום קרבות עצמאיים משלה. במשך הלילה של יום ד' מתחילים להתרכז טנקים של אוגדת ברן על הציר המוליך לגשר הבטון. עם בוקר נפגע לפתע אחד מהטנקים האלה מכיזון דרום, ואז הבחינו בגדוד טנקים מצרי הנע צפונה בפריסה בתוך איזור הביצות שבין תעלת המים המתוקים לכביש האגם (בין ציר "מסכה" לציר "טסט"). כל הכוחות שבאיזור השיבו אש לעבר טנקים אלה. נוח ומוקי עלו אף הם לעמדות והשמידו כל אחד טנק אחד מהגדוד המצרי המתקדם. אלה מבין הטנקים המצריים שלא נפגעו שקעו עמוק בביצות, ואף אחד מהם לא הצליח עוד להתקדם. מכאן ועד לסוף המלחמה נשארת מחלקת נוח ככח אבטחה של הצומת, בפיקוד הצנחנים.

בוקר יום ו', ה-10.19. הפלוגה, במסגרת הגדוד של גיורא, תופסת בתחילה עמדות באותו מחנה צבאי נטוש בו היתה ביום הקודם. כח משימה מאוגדת ברן עובר דרכנו בדרכו לכיבוש מתחם "מקצרה". בסביבות השעה 0900 מתחילים לנוע בפריסה גדודית צפונה דרך איזור יפהפה של דיונות,

נאות מדבר מרהיבות עין ומליחות. המשימה – השתלטות על שני גשרים שעל תעלת המים המתוקים, כחמישה ק"מ דרומית לכפר נפישה שבמבואות איסמעיליה. ("נורה" 29). תופסים עמדות על הדיונות שמעל לגשרים, ומחפים על בדיקה פיזית של הגשרים שנעשית ע"י פלוגת החרמ"ש. אגב כך יורים על מטרות בבסיס טילים שנמצא ליד הגשרים (6620). ההרגשה היא טובה. כל איזור איסמעיליה פרוס כעל כף ידינו, ובמיוחד בולטים בנין ה"הילטון" ומצבת החייל האלמוני המזדקרת מצפון מזרח. יש רצון לפרוץ קדימה לניצול הצלחה, נראה כי האויב כאן המום לחלוטין וניתן יהיה לפרוץ בקלות. אולם אין אישור להתקדמות, ונשארים בעמדות כל היום. משעות הצהריים מתחילים לנהור על הכביש שממזרח לנו שיירות של פליטים. יתכן שיש ביניהם גם חיילים שהחליפו מדיהם, אולם אין פוגעים בהם לרעה. ממזרח לנו מגיחים נגמשי"ם מצריים שהגדוד של עמי מטפל בהם, ומאחד הנגמשי"ם קופצים מספר מצרים לבושים גלביות. האם אלה חיילים שכבר הכינו לבוש אזרחי לבריחה, או סתם פלאחים שתפסו "טרמפ" בנגמשי"ם? מכל מקום? מניחים להם לברוח. בשעות אחה"צ מקבלים הנחתה ארטילרית ממנה נפצע אוני בצורה קלה הוא מפונה לאחור לטיפול וחוזר עד מהרה. בסביבות השעה 1700 מתחילים קרבות אויריים על איזור הגשר והכל יוצאים להסתכל במחזה. (בערב נודע כי היום הופלו 25 מטוסים מצריים).

עם ערב מתקבלים חזרה לחניון גדודי, שוב ליד ציר "ורדית". הרגשת אכזבת מה על כי אנו דורכים במקום, לא מתקדמים, לא מנצלים הצלחה. אולם המצרים אינם מניחים זמן להרהורים. ליד החניון, על הכביש, משאית מצרית נטושה. מספר חיילים מצריים מגיחים מאי שם ומנסים להסתלק בה, פותחים באש ומחסלים אותם. מדלגים את החניון. עוד לא מספיקים להתמקם בחניון החדש ולהתארגן ללילה, וכבר יש התקלות נוספת. הפעם זוהי קבוצה של למעלה ממאה חיילים מצריים שמבחינים בחניון מאוחר מדי, ומנסים

להתפרס. מפעילים את החניון, מבצעים הסתערות וסריקה לאחור. ושוב מתארגנים לחניון לילה, הפעם שקט, עד הבוקר.

שבת, ה- 20.10. הוא יום השבת השני שלנו במלחמה, אך בניגוד לשבת שעברה היום הוא יום של פעילות מלאה. עם בוקר סורקים את בסיס הטילים הסמוך (6418) לבדוק אם אין מסתתרים בו חיילים מצריים. הבסיס ריק. לאחר מכן מתחילים לנוע מערבה בתנועה מאובטחת גדודית משני צידי ציר "ורדית". באופן מזדקרים מתקניו של בסיס הטילים ששלשום פשטה עליו עוצבת נתקה (6516). הידיעות הן כי הבסיס מאויש ויש בו חי"ר עם טילים. לאחר מסע התקרבות זהיר תוך ריכוך המטרות הנראות לעין, מבצעים התקפה גדודית קלאסית כשהפלוגה עם פלוגה כ' בהסתערות. שוטפים את הבסיס באש עזה. אין נפש חיה. המתקנים עשנים מהפיגועות. ליד הבסיס מטוס "סוחוי" שנחת נחיתת אונס ובוער עתה. שוטפים הלאה ומשתלטים על הצומת (צומת "ארזל-עצוב-ודאות"). זוהי צומת חשובה ביותר שבה מצטלבים כביש איסמעיליה - קהיר וכביש אבו-צוויר.

ממרחק מבחינים בכלים נעים ובעננות אבק. מנסים לירות על הכלים אך הטוח גדול מדי. הרושם הוא של נסיגה כללית, אבל אין אישור להתקדם.

הפלוגה בעמדות באיזור הצומת. מדי פעם מגיח מאחד הכיוונים רכב מצרי המופתע לפגוש אותנו. חלקם מצליחים להסתובב ולהסתלק או לברוח רגלית, וחלקם נפגע באש שלנו. יש גם שבוי, המספר כי משדה התעופה אבו-צוויר ומסביבתו כבר מתחילים לברוח. בשעות אחה"צ שולח המג"ד את הפלוגה להשתלט על איזור נאות המדבר והאגמים שמצפון מזרח לצומת. (סגול 334), ולנסות לצפות על גשרים על תעלת המים המתוקים באותו איזור. לצורך כך מקבלים ת.פ. מחלקת נגמ"ים, ויוצאים לדרך. מגיעים לאיזור נאות המדבר. נוף מרהיב - מסביב דקליות, בחזית אגמים קטנים. בין הדקלים מספר משפחות בדואיות המניפות סמרטוטים לבנים. מציבים את הכלים לאבטחה הקפית ולתצפית, ומקבלים שינוי משימה. לחסום פיזית את הכביש לאיסמעיליה. כשני קילומטר מצפון מזרח לצומת. (ארזל 34). שוב נעים, מציבים את הכח, ומקבלים שינוי משימה. לחזור לאיזור הצומת. תופסים שוב עמדות בצומת, ומתחילים לקבל הנחתה ארטילרית. בשעה 1700 מתחילה ההצגה היומית של הקרבות האויריים. שני טייסים צונחים בשטח שמדרום לנו. מכל היחידות בסביבה, שלנו ושלי המצרים, מתחילים לרוץ אליהם כלי רכב. לצומת ממשיך להגיע רכב מצרי. אוני מדליק משאית. לקראת חשיכה מתקפל הגדוד לחניון לילה על ציר "ורדית" והפלוגה עם מחלקת החרמ"ש נשארת באיזור הצומת, לקיום השליטה בה, ולחסימתה. בסביבות השעה 2000 משתנית ההוראה והפלוגה נקראת לחזור ולהצטרף לחניון הגדודי. מתמקמים בחניון. מקבלים לפלוגה ארבעה טנקים נוספים - מחלקת סיני שהגיעה עם טנקים חדשים לגמרי ועם צוותים טריים, והטנק של אפי - צוות של סדירים שניתקו מיחידתם בקרבות הבלימה. החניון הלילה כבר נינוח יותר ומתחילים להריח את סיום המלחמה.

סיומה של מלחמה

לפנות בוקר קורא המג"ד למ"פ ושולח אותו לתפוס מחדש את איזור בסיס הטילים והצומת. יוצאים מיד במגמה לנצל את ערפילי הבוקר למסע התקרבות שקט, למקרה שהבסיס אויש ע"י האויב במשך הלילה. מגיעים למקום, וליתר בטחון שוטפים את הבונקרים והמחפורות באש. אין נפש חיה. "מבלים" במקום את כל היום. בחורשות שמצפון יש פעילות אויב ונורית משם גם אש נ.ט. לא יעילה. בדיונות שממערב מבחינים בפעילות התבצרות. מקבלים למקום זחל"מ מרגמה ומתחילים להפעילו לעבר איזורים אלה. כמו כן נמצא אתנו בבסיס הטילים הקש"א של הגדוד והוא מפעיל את הארטילריה. לפנות ערב נורה טיל נ.ט. מאיזור החורשות אך הוא "נגמר" בגלל הטווח. לצומת ממשיך להגיע רכב מצרי ובמשך היום מדליקים עוד שתי משאיות עם חיילים המגיעות מכיוון איסמעיליה. בשעות אחה"צ יש לנו "ביקור" - רביעיית מיג 17 יורדת על הפלוגה. הטנקים יורים במקלעים, המטוסים זורקים פצצות, חלקן עם מרעומי השהייה. תוצאות הדו קרב, תיק"ו - אין נפגעים לשני הצדדים. גם היום מתחילים לפנות ערב קרבות האוויר והכל יוצאים מן הכלים לראות את המחזה. עם ערב שוב מתקפלים לחניון הגדודי בציר 'ורדית'.

יום ב', ה-10.22. היום תופסות פלוגות אחרות של הגדוד את הצומת ובסיס הטילים והפלוגה נשארת באיזור החניון למנוחה והתארגנות. בשעות הבוקר שוב תוקפת את הפלוגה רביעיית מטוסים, והנזקים קלים מאד - איציק המ' מ נפצע קל מאד בידו, וקסנון מרוסס בטנק המ"פ לפנות ערב שומעים על הפסקת האש שצריכה להכנס לתקפה בשבע בערב. בדקות האחרונות שלפני הכנס הפסקת האש לתקפה מבחינים מצפון, באיזור החורשות שממערב לאיסמעיליה, ביציאות של מטח הקטיושות העצום שמנחיתים המצרים על איזור הגשרים.

בוקר יום ג'. הפלוגה נשארת בחניון. המג"ד משוחח עם החברה ומבהיר כי גם אם המלחמה נסתיימה לפי שעה, עדין דרך ארוכה לפנינו עד לשחרור. אנחנו כרגע הצבא הסדיר של צה"ל, ומצב זה לא ישתנה בעתיד הקרוב. מיד

לאחר מכן מתקבלת הוראה לתפוס מאחזים על הצירים השונים לקראת סיור המיפוי של האו"ם. המ"פ יוצא עם מחלקת סיני לתפוס מאחז על ציר "ארזל" בכניסה לאיזור האגמים (ארזל 33). לפנות ערב מגיעים שני משקיפי או"ם בג'יפ, מסמנים את הגבול במפותיהם ומסתלקים. הכח מתארגן במקום לחניון לילה. בערך בשעה 2100 מבחינים השומרים ברחש מתוך הצמחיה העבותה בתעלות ההשקיה שמסביב. גותנים מכת אש ומדלגים את החניון. עם אור ראשון חוזרים למקום ומבצעים סריקה. מסתבר שהאויב שהתובב כלילה בתוך הסבך היו ברווזים, כלבים ותרנגולות... המלחמה באמת נסתיימה.

החוויה המסעירה ביותר של יום ד', היא המקלחת. מיכלית "ליילנד" גדולה עומדת בצומת, וחבורות חבורות ניגשים הלוחמים המטונפים ומתקלחים תחת כיפת השמים בהנאה רבה ובצעקות גיל. שוטפים בזרם העז את הזוהמה של שבועיים וחצי של לחימה. מקבלים גם לבנים ובגדים נקיים, וההרגשה ממש חגיגית.

ביום ה', ה-10.25 מתארגן מחדש הגדוד המקורי שלנו. הפלוגות, ואנחנו ביניהן, מתקבצות במקום ריכוז ממקומותיהם השונים. גם מחלקת נוח חוזרת מן ה"גלות" הממושכת שלה, ומצטרפת לפלוגה. מתחיל שלב חדש. השלב של המלחמה שלאחר המלחמה.

קטעי יומן

יום ו', 5 לאוקטובר

יום ששי, ערב יום הכיפורים, כולנו מצוחצחים, נקיים, לראשנו כיפות, נפגשים והולכים לבית הכנסת. הכל כה שקט, כה רגוע, ההרגשה כה מרוממת ונפלאה שלא עולה כלל בדעתו של מישהו שדבר מה יכול להפריע לאידיליה זו.

בצאתי החוצה ספרה לי אמה של חברתי כשדאגה נסוכה על פניה שרכב צבאי מסתובב ברחובות ומגייס אנשים. הרגעתי אותה באומרי שבטח יש מעט כוננות בצפון וזו הסיבה. מי האמין שהסיבה הרבה יותר רצינית. כמוני כמו כל העם הזה חשתי בטוח, גאה ושלוי. דבר לא הטרידני. וכי מדוע יטרידני לאחר שהורגלנו לשנים של שקט, שנים שבהן הסובב אותנו אינו מענין איש אלא כל אחד דואג למלא את כרסו כמה שיותר.

(אלכס)

נמצא בעפולה, מאזין לרדיו משעה 1400. בערב נכנסים למכונת ונוסעים הביתה לגבעתיים. מגיע הביטה. חושך מצרים. הרגשת מלחמה. אורז זוג תחתונים סוודר ומעיל וציוד צבאי והולך לקולנוע שביט. אוטובוס לשבטה.

2400 מחמשים טנקים ומזוודים. פוגש את יוסי ומנחם.

יום א', 7 לאוקטובר

0600 מסיימים חימוש. רימונים בעשרות, כדורי 3.0 באלפים, פגזים. יום קשה. עייפים מתים אין אוכל רעבים.

1600 נעים לכיוון התעלה בקצב. מצטרפים לטורים ושיירות של טנקים וכל כלי הרכב הצבאיים.

(בסו)

יום ב', 8 לאוקטובר

נענו על הכביש מטסה לאיסמעיליה. אור כמעט ולא היה. אני הייתי הגור של משנה. בערך בשעה 1710 שמעתי שעלינו להתפרס שמאלה. משנה דהר קדימה ואני אחריו. לא היה לנו שום תדריך ומושג על השטח, כוחות וכו'. ההפתעה היתה מושלמת. פתאום ראיתי את הטנק של משנה זוהר באור כתום מסנוור. עצרתי. מיד אח"כ ספרתי עוד מספר פעמים את התופעה הזאת. הבנתי שהוא נפגע. בו בזמן הודיע המ"פ על חי"ר אויב שמסתובב בשטח. הבחנתי בצלליות של חי"ר על גבי הרכס שעליו נעצר משנה, צלליות שהלכו וקרבו אליו. מהטנק של המשנה הודיעו שנפגעו. הדיווח המסמר שיער הודיע שהנהג פצוע והם מוקפים בחי"ר אויב. במקום אש חיפוי ממקלעים יריתי מעין בקרבת הטנק. פתאום שמעתי-הרגשתי בפיצוץ קרוב מאד מימין לי. היה ריח חריף של חומר נפץ הצצתי החוצה לראות מה קרה ולשאלת אנשי הצוות אמרתי שאינני מזהה שום פגיעה בטנק וכנראה שפגע משהו לידנו. הצלחתי להבחין בנותבים של נשק נ.ט. שכוונו אלי מימין מהחי"ר שהסמל העסיק במעיכים. המנוע שלי החל לפעול בצורה לא סדירה ומאחור מכיוון התמסורות החל לעלות עשן סמיך. ירינו פגז החלצות לחי"ר מימין. הבנתי שבכל זאת נפגענו והוריתי לנהג לנסוע אחורה מהר. משך כל הזמן לא פסקו מעופי הנותבים מסביב. חששתי שהמנוע ידומם. אמרתי לנהג שיסע אחורה בזיג-זג, חשבתי שזה עלול לעזור. הגענו חזרה לכביש, נענו חזרה עד שהגענו לריכוז הגדודי. עצרתי בצד הכביש מחשש לדימום המנוע וחסימת הציר וחכיתי. לאחר זמן הגיעה שאר הפלוגה והמ"פ עבר רגלי מטנק לטנק וברר מי זה ומה המצב. הבחנתי שהוא פצוע בידו. היינו עייפים מאד, המומים מהמכה הבלתי צפויה. יצאתי מהתא שלי ובדקתי את צדו הימני של הטנק. גיליתי חור במסנן האויר. הכנסתי את האצבע וראיתי שאין לו סוף...

(צוקי)

היום השני ללחימתנו על אותה גבעה איומה - "חמוטל". הסתערנו עליה וכבשנו את חלקה אולם אז ראינו לראשונה את גודל הכוחות שנגדם נלחמנו, דבר שקשה לתארו - מאות חיילי חי"ר מחופרים בשוחות עמוקות ומצוידים בטילי נ.ט. כשמסביבם טנקים, נגמש"ים ומיני כלי משחית אחרים. את היום עברנו ללא נפגעים כשאנו משמידים כלים וחיילים מצריים לרוב, אולם נתקלנו בתופעה מעניינת - החיילים המצריים לא ברחו גם כשהתקרבו אליהם עד מרחק של מטרים אחדים, או שבמדה וכבר: נסוגו, לא עשו זאת בריצה אלא בהליכה איטית, ממש מרגיזה, כאילו היו מסוממים.

(אלכס)

בתא נהג - רואה הכל. אש ארטילריה רודפת אותנו. טילי סאם רודפים אחרי פנטומים שלנו. חיילים מצריים קבורים באדמה בבורות, דורסים אותם. ערימת גופות מצריות. שמל כמעט פוגע בנו, חמישה מטר לצידנו. פגז מפספס. אותנו. טילים פוגעים מסביבנו כמו גשם.

מחכים, נחים קצת. מאזינים בקשר לערביית: הללו, הללו, יאואה מין אינחה, מין אינחה	17.00
שקעה השמש באופק. אוכלים, מדברים, מתדלקים את הטנקים, ממלאים פגזים, תחמושת, מסדרים את הטנק.	17.23
אוכלים בשקט פתאום הפגזה של ארטילריה. סוגרים מדפים, נכנסים לתוך הטנק ונוסעים מהר, פול ספיד.	17.25

(בסו)

יום ד, 10 לאוקטובר

היום היה אחד הימים האכזריים שידענו... עולים על "חמוטל"... שומע קריאות בקשר "הזהר מאגף ימין" ומעט לאחר מכן "2 נפגע... תוך כדי שהיה בעמדה בזמן שאוני ירד לחלץ את אנשי הצוות של קטרי, חטפנו גם אנחנו טיל מצד ימין שחדר לצריח ליד בקר מפקד. את רגע הפגיעה לא אשכח לעולם. ראיתי שחור מול העיניים. ביחד עם הבהק עצום ומיד לאחר מכן ניצוצות וריח של שרוף, אבל הטנק לא נדלק...

(אלכס)

קמים אחר שינה טובה של 5 שעות, כוכבים בשמים, עגלות, חץ הצפון כל כך ברור ויפה.

הפגזות היו כל הלילה וממשיכות.

קר מאד בחוץ, חיממתי את המנוע, יצאנו החוצה ועמדנו אחרי הטנק להתחמם, עשינו את צרכינו בחוץ בקור.

אני מדליק סיגריה ויושב.

אני חושב על ההורים, על החברה שבעפולה.

הלכו לנו הרבה חברי אך הצבא המצרי כולו ימחק מעל פני כדור הארץ. מלאנו דלק וקהיר נמצאת בערך כ- 120 ק"מ מאתנו. לכן אין בעיה של תדלוק.

מתכוננים לתנועה. ערב חג היום. נתתי לצוות שקית ריקה של קפה תורכי להריח כאילו ששתינו. כולם במצב רוח טוב ובמוראל גבוה אחרי השינה הקצרה אך חיונית.

החלפנו גרבים היום בפעם הראשונה, נעליים הסריחו, דם, זיעה, ירוקת, נכנסו לי מסמרים לרגל. אני לא יכול לעמוד על הרגליים, כאבים איומים בברכים.

... מתקדמים. חי"ר מנקה שטח אויב, נפגע אחד מרסיס. שני טנקים שלנו נפגעו, פצועים קשה, מפנים אותם.

קרבות קשים ואבידות רציניות, אויב בשטח, טילים. נשרף טנק שלנו.

גילינו 20 משאיות ומאות חי"ר, יורים ארטילריה וטנקים, השמדנו ופזרנו אותם, מחסלים אותם עד הסוף.

אנחנו תחת הפגזה ארטילרית. אני אוכל דבש ולחם ושותה פטל. חם מאד. 42 מעלות.

טנק שלנו עולה על מוקש. נזק רציני. נמצא בצד הציר. נתגלו כמויות רציניות של חי"ר מצרי.

מקבלים גלויות לשלוח הביתה וכן בקבוק יין אחד לכל הגדוד. קבלנו עתונים של אתמול אבל זה לא חידש לנו מאומה. על האבידות הכבדות שלנו לא ספרו כלום.

הולכים לישון לאחר שיחה עם המג"ד. עוזי טעון לידי. ישנים בחוץ לצדי הטנק למרות שמסוכן כי נשבר לישון בפנים מקופלים - הרגלים כואבות מוות.

יתכן שמלחמה זו תמשך שבוע שבועיים.

יום ה', 11 לאוקטובר

- 0430 קמים, חיממתי לחברה קפה, נשרפתי ביד אך לא נורא. מתכוננים לנסוע, חיממתי את הטנק.
- 0800 אוכלים, שומעים חדשות, לא ספרו הכל.
- 0940 שומע את השיר "הורג אותי ברכות". נזכר ברותי.
- 1130 עלינו לעמדת תצפית. זהינו יעד אויב, חי"ר וטנקים נעים. הורינו לארטילריה שלנו להרביץ כמה "ממתקים" והמתנו. טנקים נעים, מחכים להם !!
- 1600 חוזרים. עייפים. הרגל שלי כואבת. היה חם והיינו בתוך הטנק. מזיעים וחם חם.
- 1800 התקפת מטוסים מצריים. אנחנו נכנסים לתוך הטנקים.
- 1920 טילי "פרוג" (או משהו אחר, לא ידוע כרגע) עפים מעלינו, ירינו אש תופת עליהם.
- 1930 נכנסים לחניון לילה. למג"ד שמעון נולד בן. ערכנו מסיבה שקטה עם תפוחים בכובעי פלדה ויין, וקוצים בתור פרחים בתרמיל פגז.

יום ו', 12 לאוקטובר

- 0400 אזעקה, כוננות ליציאה מיידית.
- 0810 התקפת מטוסים, כולם עוזבים הכל, מזנקים לטנקים, פותחים רווחים בין הכלים.
- 1010 חיזקנו את הזחל. משתזפים קצת ונחים. יאיר קורא, מנחם מרביץ חרופ.
- הפגזות בעומק.
- 1120 היום מרגישים טוב. צפור עפה מעלינו (נחליאלי) עומדת לידנו. "צפור השלום" חושבים אנו. הביאו גברים. תחתונים, ממתקים וסיגריות. חם היום !!
- 1700 מחממים קפה ואוכלים את ממתקים שקיבלנו כשי מילדי בתי-הספר היסודיים. קיבלנו גם נייר טואלט ושק"ם בא בפעם הראשונה.

יום שבת , 13 לאוקטובר

- 0230 אני שומר כבר שעתיים. כולם כאן שומרים לא משנה הדרג. אני עומד בתא המפקד ליד המקלע הטעון. עוזי לידי טעון. רימונים לידי. מצפים להתקפת חי"ר מצרי. קר מאד כעת. הפגזות ממשיכות כל הזמן. יש אור ירח מלא וקל להבחין בכל תזוזה, המשקפת לא עוזבת את עיני. כל שיח נראה כמו ערבי. חושבים על החברה, המשפחה, וכל החיים רצים לנגד העיניים. הפקודה חוזרת כל יום, להרוג, לדרוס, להשמיד.
- 0930 התקפת מטוסים.
- 1000 הופלו ארבעה הנטרים וטייסייהם העיראקיים נתפסו.

יום א' - 14 לאוקטובר

- קמנו להתקפת מטוסים מצרית. עברו מעלינו מיגים. ירינו בכל כלי הנשק והם הסתלקו.
- 0600 מתחיל לחמם קפה אך אין זמן לשתות. זזים להתקפה.
- 0700 יצאנו להתקפה על טנקים מצריים, משמידים אותם. נתקלים בטנק מצרי קרוב יורים טווח קרבי, מטרה, להבות פורצות, השמדנו אותו!!!
- 1530 עד עכשיו נמשכו הקרבות. חוזרים אחורה למלא מחדש. הראש שלי מתפוצץ מכאבים. הטנק יצא בקושי משטח אויב ומסביבנו עפים טילים ופגזי ארטילריה.

יום ב' - 15 לאוקטובר

- מתכוננים לצליחת התעלה. הטנק שלי ראשון מושך את הגשר. גוררים את הגשר - 2000 כל הלילה. נותקו כבלים והגשר עלה על אחד הטנקים.
- הנהגים נרדמו בנסיעה והיו תקלות.
- מושכים עדין את הגשר. 2400

יום ג', 16 לאוקטובר

- "עצור" נשמע בקשר החוץ. כולם עצרו וכמובן גם הגשר. "זה נקרע" דיווח אוני. "אז תחליפו כבל" פקד המג"ד. "לא הכבל נקרע אלא המתקן". זה היה בשבילנו סיוע די עגום של שעות קשות בגרירת הגשר. ניתקנו עצמנו והתרכזנו מלפניו כל הפלוגה. הגשר עמד קרוע במרכזו בפוזת של גולם מנותץ. אחרי שהיה קלה התחלנו לנוע במהירות מכסימלית על הכביש ל"ללקן", מוצב על גדות האגם המר הגדול. בראש נע המ.פ. , אחריו 1 ואחריו אני - A1.

פתאום הבחנתי בטילים טסים לכיוון טנק המ.פ., אחריו 1 ואחריו אני - 1א.
 היה יותר מדי שקט בהתחלת הריצה. 1 ואני צעקנו בקשר חוץ "זהירות טילים"
 ומיד אח"כ נפגע המ.פ. הוא המשיך עוד קצת וירד לתעלה שבה היו צנחנים
 עם ג'יפים. כשחלפתי על פניו הבחנתי שמהג'ריקן יוצאים מים כמו ממזרקה.
 דיווחתי לצוות שטנק המ.פ. נפגע ושלדעתי זה באיזור הג'ריקן הימני.
 ירדנו מיד מהכביש שמאלה והמשכנו לרוץ בצורה שגעונית אך נכונה לכיוון
 "לקקן". 1 קיבל את הפיקוד. ב"לקקן" התחברנו עם עוד כח טנקים והמשכנו
 לכיוון ראש הגשר שיצרו הצנחנים. חלפנו על פני פלוגה שלמה של פטונים
 שעלו באש. זה היה נורא לראות. כנראה שעלו על מארב נ.ט. הגענו לתעלה
 כשאנו חולפים על פני גוויות של חיילים שלנו ושלם ומשאיות שרופות.
 במהירות ובסדר עלינו על הדוברות וצלחנו את התעלה. שקט היה מסביב
 והמים היו כחולים כחולים. ירדתי מהדוברת ונעתי בעקבות הטנקים שלנו
 בתוך איזור מלא עצי אקליפטוס, דקלים, שדות תירס, בטנים ועוד. איזור
 שהזכיר מאד את התמונות מוייטנאם. אחרי התארגנות הכח התחלנו להתקדם
 ולטהר את האיזור. אחרי מעבר גשר המים המתוקים הבחנתי בחייל מצרי
 רץ חמוש. יריתי בו מהמקלע. לא יכולתי לעזוב את ההדק. כל הזעם והכאב
 התרכזו בלחיצה זו. כשבדקתי את הסרט אח"כ ראיתי שעצרתי ליד הספרה
 150... המשכנו בתנועה לעבר בסיסי הטילים...

(צוקי)

יום ה', 18 לאוקטובר

- ... נעים לכיוון התעלה. עוברים את השטח שבו נפגענו ורואים טנקים
 שלנו מרוסקים.
 פחד תוקף אותי קצת אך זה עובר. פשוט זכרונות שלשום.
 מגיעים לאגם המר. נוף יפה מאד כאן.
 הרגשה טובה.
- 0903 צולחים את התעלה על גשר דוברות.
- 1010 3 ק"מ פנימה. מצטרפים לגדוד של גיורא. הכל ירוק ויפה ושקט.
 מחנות בריטיים עדין עומדים.
- 1200 בתוך הטנק. יורים על משאיות וטנקים מצריים ובסיסי טילים.
 כנראה שהם לא יודעים שחדרנו למצרים. הדלקנו משאיות ומיכלית.
 זרקתי כרעג תרמילים, חם מאד וגזים של אבק שריפה מחניקים
 אותי.
 משמידים תותחים, נ. טים וטילים ומסייעים לגדוד השני שנתקל
 באויב.
- 2400 אנחנו ישנים בשטח מצרי, שקט, חניון לילה. פגז בקנה וכל
 המקלעים מוכנים.
 קר ורטוב, עייפים מאד.
- 15 ק"מ בתוך שטח מצרים. אני מחרבן בפען הראשונה במצרים.
 הא! הא!

יום ר' 19 לאיקטובר

- 0400 קמים, מוכנים, ערפל איום.
- 0610 בשטח שהיינו אתמול, ערפל כבד, אין סימן של אויב, רק עקבות. בשטח.
- 0910 לכיוון איסמעליה 5 ק"מ. פגז פגע קרוב לטנק שלי. הכל תקין. יש אויב בבסיס טילים.
- 1200 אוכלים ארוחת צהרים בתוך הטנק, סנדוויץ עם מללפונים חמוצים ופלחי מישמש. מביטים בבסיס טילים שהרסנו ובשיירות של ברואים בשטח. מולנו - מצבת החייל האלמוני.
- 1310 אחד כאן מקרא עבור רות עבור בעוד חמש קטנות תעביר להם ד"ש הישר סוף.
- 2200 חניון לילה. פתאום הוראה לשקט מוחלט. בסביבה נמצאים כ-100 - 50 אנשי חי"ר מצרי. אני שומע אותם. אני מכוון את המקלע ומכין רימונים מכיוון שזה יהיה קרב פנים אל פנים. הם מתקרבים. מסתערים עליהם. דורסים יורים פגז ומדליקים אורות גבוהים. הם בהלם. דורסים אותם. היה מחזה מחריד אך נגמר לאחר כמה דקות.

יום שבת, 20 לאוקטובר

- 0430 קמים שבורים ועייפים. הפגזה מצרית לצד המזרחי של התעלה.
- 1400 הסתערנו על בסיס טילים 20 ק"מ מערבית לתעלה. השמדנו טילים והם עפו בכיוונים משוגעים.
- 1530 צומת איסמעיליה - קהיר. תפסנו עמדות. חיסלנו בסיס טילים, הסתערנו כמו בסרטים. הורדנו עמוד חשמל מרכזי לעיר איסמעיליה ואולי גם לקהיר.

יום ב', 22 לאוקטובר

- 0700 שומעים על הפסקת האש, שמחים, נשבר כבר.

חבל שלא הגענו לקהיר !!

אנו מתכוננים לנוח, מפזרים את הכלים, פתאום אני צועק "מטוסים!
 עודד עלה מהר למעלה, שבתאי ירד פנימה.
 אני יורה על המטוס המצרי עם המקלע. עודד קופץ למעלה יחף
 ותופס את מקומו ויורה גם כן. המטוס בא ישר עלינו ואנו קופצים
 פנימה, אוחזים אחד בשני ושומעים את רעם הפצצות שנפלו לצידו
 הטנק. התברר שרסיסים פגעו בטנק וגמרו על הערנזיסטור שלי.

אני עצוב, אין לי מוסיקה!!!

היו לנו פצועים בטנקים אחרים והם פונו.

היה לנו מזל!! כן מזל!!!

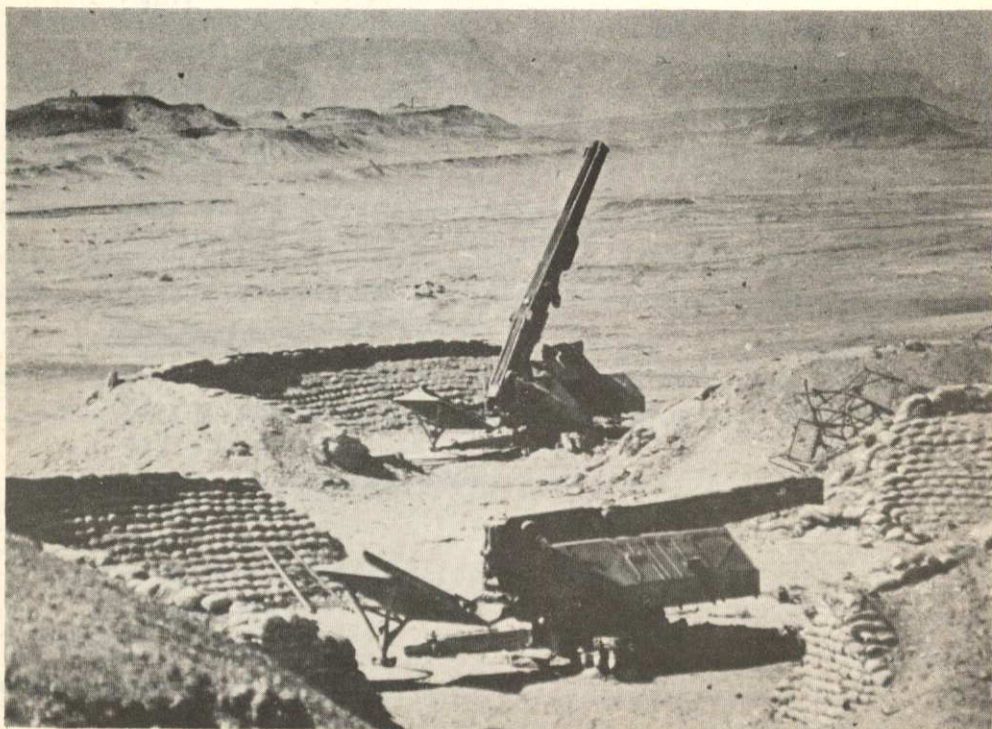
יום ד', 24 לאוקטובר

... אני מאזין לטרנזיסטור שקיבלנו:

"היום היום הזה ממש

אני אוהב פתאום לחיות..."

(בסו)

אחרי המלחמה

... סוף של מלחמה זה להוריד נעליים ולהתקלח ולהסתכל בראי ולהחליט על זקן או לא זקן ולנבור בערימת מכתבים ולגשת לקשר ולהגיד שלום. אבל זה גם סתם סוף... סוף של מלחמה זה להסתכל פתאום ולהגיד (פנימה) - "אני חי"...

* * * *

... לילה, טורים כבדים של פלדה רושמים צילם בחשיכה, בחשאי, ליל ישי, לילה ראשון ביחד. היו יורדים מהכלים ונאספים, זה בספורו של זה. היתה לחיצת יד צוהלת שריחפה מעל כולם. היו שתיקות שניבטו כחללי עיניים. היו שמות שמצאו מותם כעת, הרבה אחרי, מול ידידים נדהמים. היו מתפזרים כיוון שהזמן אילצם. האור היה מוצאם רחוקים זה מזה ועצלות מתוקה היתה מושכת בהם לישון.

שינה של שחר. "24 שעות ללא 24" היו צוהלים זה לזה והיו מתכוונים לומר: "כעת עורף", ואינך צריך להאזין לקשר על הזמן..

* * * *

... קו זה לעמוד מולם - שיראו. וכשהם רואים אתה פגיע. לעמוד ולחכות עד שיגיע האו"ם לתקוע את דגלי הסימון. לא להרשות להם להתקדם. קו זה תצפית ומנוחה שמירה ומנוחה וגלי צה"ל משדרים 24 שעות ביממה.

קו זה לעשות כרטיס טווחים ולגלות שיש להם הרבה כלים, הרבה מאד, ולהבין שהרבה קנים מתנקזים בכלי שלך, ושאם מתחילים אנא אתה בא? זה מנקר.

קו זה קשר פתוח.

קו אחרי מלחמה מלווה תהיות ואנשים שואלים לאן ומה קורה. אנשים שמסתגלים. קר, סתם קר והבקרים מלווים בארגזי אש ששקדת להבעיר ובידיים השואבות חום מהכוס הנלפתת. הרבה הרבה קפה וחלב ממותק מהולנד.

המלחמה היא רגע של קיצוניות. רגע של אמת. של אין יקר לבד מהחיים. כעת נפגמת אמיתות זו במירוץ אחרי שמיכה טובה יותר, מעיל נוסף, מרק חם - צרכי יום יום.

שיירת האספקה מגיעה לעת צהריים. והם לבטח רושמים. אח"כ זז הכלי השמאלי שלהם ומחפש עמדה אחרת ואתה מדווה לאחור.

דברים מוצאים את תיקונם ואתה אומר עמדה שלוש כמו אביך נולד כאן.

יום יומיים ודרך נחרצת לה בטביעת צמיגים ושרשראות. ומישהו כבר מהרהר שבעצם פעם נתגעגע שהרי לבטח נעזוב, וזה נראה מצחיק ורחוק ומגוחך.

פתאום הם יורים ואתה מקלל אבל אינך נרתע ויוצאים כיוון שצריך ונכונים לכל, אבל מקווים שרק משחק השח הוא שהופסק.

קו זה מעל לכל מתח. אינך חש בכלום, לבד מהפעילות הדורשות ממך שעות ארוכות יותר של עירנות, אבל כשאתה יורד לעורף אתה משאיר משהו כבד מאחור והצחוק רחב יותר והעיניים מוצאות מנוחה משהו. עורף מהווה מנוחה...

חנוכה - שבעה ימים של קו וביום השמיני עורף. שבעה ימים של תרמילי פגזים ממולאי חול וסולר ומטלית כנר. התאספות על התלולית שבבסיס הטילים, תפילה חטופה מחמת הפעילות הלילית השגרתית ו"מעוז צור" קולני ומתמשך. ומשך הלילה המואר במאורות הקטנים על הגבעה שלנו, ומרחוק על גבעות אחרות מאורות אחרים... אבל שלנו. ויש שיורים זיקוקים באויר, כל יום כמספר הנרות.

שבעה נרות של קו וביום השמיני עורף עם חנוכיה "ממוסדת" שהשאירה לנו היחידה המחליפה. חנוכיה העשויה תרמילים שריתכו בהם שמות ומושגים: שלום, נְחֻכָה, ונס מוארים בשלהבת וצלליות. לילה ראשון שאינו מחייב עירנות מירבית וסופה של תפילה ממושכת בשירי חנוכה וסופם של אלה בשירים סתם. השתהות ארוכה מסביב לחנוכיה - מדורה. דור נוגע בדור וחרות של אז מתערבת בחרות של היום.

התארגנות מביאה עמה בניית מעגל חיים מתפתח. תחילה המזון, שהרי יום אחד אתה מרגיש שאינך מסוגל עוד לעכל לוף. מסעדות עממיות פותחות שעריהן בשממה. תנורים נוצרים מארגזי מתכת, קופסאות שימורים הופכות לפומפיה, סיר, מחבת, ונקבע תפריט יסוד של פיצות, שקשוקה, סלטי ירקות ופירות, ביציות, מקרלים מעושנים...

כשאדם שבע הוא פונה לסביבתו. הופכים כן שיגור "דמה" לבקתה ראשונית עוברים לצורה של קרונות - מבני עץ או לבד הבנויים במיטב האילתור על גבי מרכבי משאיות, מקלחות שדה ניידות - בנוסח אלי שטיין או בנוסח צוקי. סופך שאתה חוזר יום אחד מהבית ואתה ניצב בפני שכונה של צוענים - ליד כל כלי עומד הקרון צמוד לו.

(מוקי)

יכולנו להוסיף ולספר רבות על חדשים ארוכים באפריקה, על חניוני לילה מתמשכים ללא סוף, על כונניות ומתחים, על הפגזות. יכולנו לספר גם על המסלול הקרוב שממנו ממריאים ההרקולסים בחינת - "מנגד תראה את הארץ ושמה לא תבוא", אבל פתאום מגיע יום, ואורזים את החפצים וטסים ל- 48 שעות לארץ אחרת - הביתה. יכולנו לספר על חוליה טכנית, שובביה, מאכליה ומוריסיה, על טיולים לסואץ ולחיץ החקלאי. לכל אחד הזכרונות שלו, ואנו נעזור לזכרון בעזרת מספר מלים המזכירות תקופה...

לכסיקון אפריקני

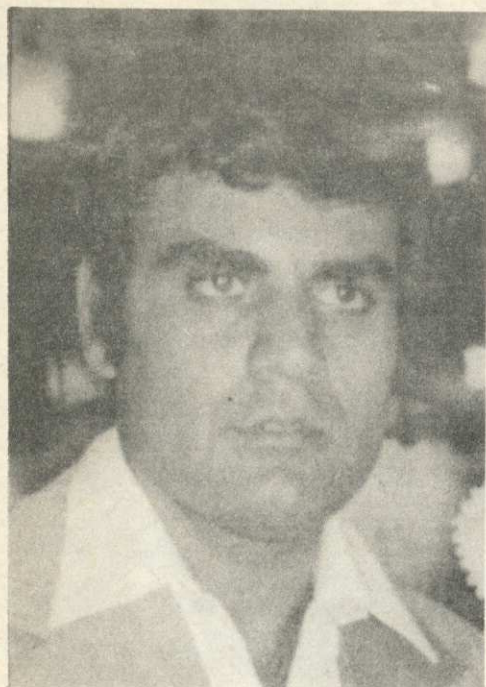
חילים מצריים עם מזוודות מסוימות מאד.	-	טוריסטים
כל בליטה גאוגרפית מעל פני השטח, בדרך כלל משגר או ראדאר של בסיס טילים.	-	חושמנדוק
דכוך נפשי עמוק. התופעה מתבטאת באדישות טוטאלית לסביבה ובנרגנות. מופיע אצל רוב החברה מיד לאחר חזרה מחופשה, ואצל נח כשעוברים שבועיים מהחופשה האחרונה.	-	באסה
(משורש בא"ס) אדם שיש לו באסה.	-	מבואט
צריך הסבר ??	-	תפס חופה

תדריך פלוגתי

ראי, אדמה, כי היינו בזבזנים עד מאד:
פרחי פרחים בכ טמנו רעננים ובהוד,
אשר נשקתם השמש מנשיקתה הראשונה...
ועד שידעו צהרים בעצם הצער התם,
ובטרם רוו טל של בקר בחלומות אור נבטם.
הא לך הטובים בבנינו, נוער טהר חלומות,
ברי לב, נקיי כפים, טרם חלאת אדמות,
וארג יומם עודו שתי, ארג תקוות יום יבוא,
אין לנו טובים מכל אלה...

(ש. טשרניחובסקי)

סמל אליהו אזולאי ז"ל

נולד 12.7.52 בירושלים

נפל י"ב תשרי תשל"ד

8.10.73 ב"חמוטל"

אליהו אזולאי, ירושלמי בן עשרים ואחד. בחור ישר, ענו, רודף שלום ומצניע לכת עם אלוהים. את כולם אהב, וכולם כאחד אהבוהו. בפי החברה נקרא "בחור זהב". עוד בנערוותו חלם אלי על שרותו הצבאי. הערצתו הרבה היתה לחיילי משמר הגבול, בהגינם על גבולות המולדת. אך עם גיוסו לצה"ל שירת בחיל השריון. את מיטב שנותיו עבר אלי בשירות לאורך הגבול בתעלת סואץ, תוך מסירות ונאמנות לתפקידו. בתום שירותו בצה"ל קיווה אלי להתחיל בחיים סדירים בחיק המשפחה. דאגתו הרבה היתה להיטיב את מצב ההורים והמשפחה. אך עד מהרה נתבקש למלא את תפקידו, לבלום את האויב המצרי שחדר את גבולות המדינה. אלי יצא את הבית ביום הכיפורים בחיור אופייני ובגבורה פנימית. ביום השלישי למלחמה שעט הטנק של אלי לבלום את הכוחות המצריים. הטנק של אלי נפגע, הצוות יצא להלחם ברמונים בקרב פנים אל פנים עד הרגע האחרון שבו נפלו אלי וחבריו לטנק.

(אחיו - משה)

... שלוש שנים תמימות עברנו יחדיו עם כל הקשיים והציפיות שאותן שנים טמנו בחובן. סבלנו יחדיו את ימי האימונים הקשים, את הכווננויות הממושכות, ואת ימי השהייה הממושכים בבסיס. כך, טבעי הוא שנקשרו בינינו קשרי רעות הדוקים, קשר אחים לנשק.

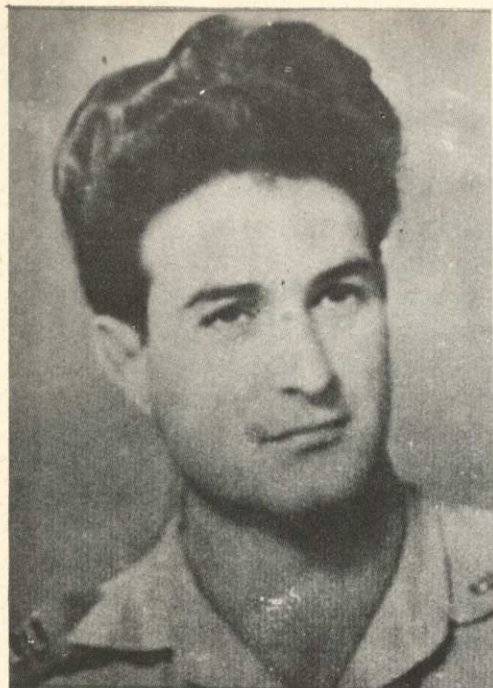
הגורל התאכזר גם אליו, וכך איבדתי חבר יקר ואהוב שהיה לי כאח. כה צעיר, כה רצה לחיות, לראות, לאהוב, אבל נקטף בדמי ימיו...

(אלכס)

השעה היא שעת לילה מאוחרת. אני יושב ומתלבט, האם אין זו חוצפה מצדי לנסות ולהעלות דברים על דמותך? האם אין אני עלול לסלף בתאורי את כל מאווייך, את שאיפותיך והשקפותיך? שכן לא מרגיש אני את עצמי מוכשר לתאר את אותם רגעים שעברנו יחד בזמנים קשים. החל מאותה תקופה בקורסים עת היינו מתעוררים בבוקר ורק מבט אחד היה מספיק לנו כדי להבין זה לרוחו של זה. האם דברים קטנים מעין אלה יבין אדם מן הצד? לא, הוא לא יבינם! האם יבין הקורא את אותם רגעים שבילינו יחדיו בשמירות, קופאים מקור, מקפצים במקום ומתוודים זה לזה כפי שאין הדבר נעשה אפילו בין אחים? כמובן שגם זאת לא יבינו.

אני נזכר באותו רגע שבו ירדתי מהטנק כדי ללחוץ את ידך במקרה ולא נתראה יותר. היה זה לפני שנכנסנו לשדה הקרב. חייכנו, הסתכלנו זה בזה ולא רצינו להאמין כי הענין אמנם כה רציני. שטויות, אמרנו, ודאי נתראה אחרי המלחמה ונראה כמה טפשי היה כל זה. אולם המבט שבעינינו הסביר לי בדיוק את הרגשתך, את ידיעת המצב לאשורו, וגם את אי הרצון להאמין שהוא כה רציני. אילו היינו כעת יושבים ומשוחחים הרי שודאי היה מסתבר כי ראית מבט כזה גם בעיני שלי, שכן היה זה מבט שליווה את כולנו, היו אלה מחשבות שקיננו במוחו של כל אחד מאתנו. מאוחר יותר, כאשר שמענו כי לא נראה אותך יותר, לא האמנו, לא רצינו להאמין, חשבנו שאנו חיים במין עולם שהוא כולו הזיות, או אולי אנחנו סתם חולמים, אולי מישהו התלוצץ בקשר, זה לא יכול להיות, זה בלתי אפשרי, הרי רק כעת היינו ביחד. אולם זו היתה אמת. אתה לא חזרת יותר לפלוגתנו, לא שמענו עליך דבר. היו שראו את הטנק שלכם אך אותכם לא זיהו, איש לא ידע מה עלה בגורלכם. לילה לילה היינו יושבים וחושבים עליך. כל בדיחה שסיפרנו, כל מקרה שהעלינו הזכיר לנו אותך. פעמים מישהו היה מדבר או מחקה צורת דיבור בלשהיא, וזו היתה צורת דיבור שנהגת להשתמש בה אתה. בכל מקום, בכל דבר ראינו אותך. אי אפשר היה לברוח מדמותך. אי אפשר היה לשכוח אותך. פעמים היינו מתאספים כולנו ומתחילים לדבר על אלף ואחד דברים, תמיד היתה השיחה מסתיימת כך ובגורלך, בתקווה שאתה שבוי ועוד נזכה לראותך. שוב נוצר המצב של ידיעה אך חוסר רצון להאמין בעובדות האכזריות האלה.

היום, לאחר שאני יודע את שעלה בגורלך, אני יושב לי וחושב האם היה המאמץ כדאי? התכניות שתיכננת לגבי עתידך, האם היה כדאי לעבוד בשתי משמרות למען תוכל להשיג את מטרתך? לא אוכל לענות, ואינני יודע אם אני לא עושה זאת כעת. פעמים בא לך לומר "לכל הרוחות אחייה לי כעת כי מי יודע מה ילד יום" אולם במחשבה שניה אתה מיד מתפכח ומוצא כי חיי היומיום הם מלחמה לא פחות אכזרית שבה הושם הקץ לכל תקוותיך שלך.

סרן חיים אפרת ז"ל

נולד 6.5.43 באשדות יעקב

נפל 10.10.73

כ"ד תשרי תשל"ד ב"חמוטל"

את נעוריו בילה חיים בקיבוץ כשעולמו עולם עשיר ורבגוני. בצעירותו התמזגו בו תבונת כפיים ומחשבה מעמיקה. כושר המעשה שלו ידע להפיק מהחומר הגולמי יצירה אמנותית מקורית ולהפיח בו רוח חיים. כושר הבטוי שלו דירבן אותו לבנות דברים יפים רבים בעיקר לפי נושאים ספרותיים, דגמים חיים רעננים ומושלמים. הוא עזר בהכנת תערוכות בכתתו. את כל שעשה בשקט עשה וב צנעה – תכונה אשר ליוותה אותו בהמשך חייו. מילדותו היה איש טבע אהב את הצומח והחי, ידע לטפל בהם במסירות ובדבקות. כל טיול בחברתו היה חוויה בפני עצמה. ידע את שמותיהם של פרחים ושיחים והיה קרוב אליהם. אהבת הטבע הביקה אותו באהבת הארץ שבה הרבה לטייל והיה מביא עמו בשובו מיני סלעים וכלי צור קדמוניים.

עבודתו הקבועה הראשונה במשק היתה עם בעלי חיים, ברפת, וזאת כבר בהיותו בכתה ו'. מדי יום אחה"צ היה מתיצב לעבודת החליבה (בידיום) ותוך זמן קצר הגיע להשגים נאים, וזכה להערכה. מן הרפת עבר לעבוד בדיר הצאן עם טוביה ז"ל, היה משכים בוקר בוקר לעבודה התחבב על העובדים והתידרד עמם. עם גמר ביה"ס הספיק להכיר את כל הענפים החקלאיים לפי רצונו, ועבד בהם באהבה ובמסירות.

משאת נפשו היתה נושא החשמל והאלקטרוניקה. ובכך התמחה, למד, התעניין והתקדם בכוחות עצמו. זמן רב ומחשבה השקיע באהבתו זו חברים רבים זכו להעזר בו ע"י תיקונים אותם ביצע וועדת התרבות במשק היתה נעזרת בו בתכנון מסיבות והסרטות.

בחיי הפרטיים היה איש הספר והמוזיקה. ניגן בקלרינט ובחליל והשתתף בתזמורת "עמק ירדן". הצמאון לשלמות היה טבוע בו מילדותו גם בלימודים וגם במעשה.

(חברו למשק)

"הכרתי את חיים בהיותו מ"פ בנח"ל. הוא היה בשנת קבע, תפקיד שקבל על עצמו בצו התנועה הקבוצית. בשרות סדיר היה הוא איש גולני. כשסיים את שרותו בנח"ל הייתי אני עדין חיילת. את מלחמת ששת הימים עבר ברמת הגולן ובשנת 1970 שירת במילואים כקציר חי"ר. את ימי המילואים עשה בבקעה וברמת הגולן ואני ביקרתיו בחושניה קונטרה ובבקעה.

שבע שנים היינו יחד עד שנשאנו ערב ראש השנה תשל"ד. בבוקרו של יום הכפורים יצא למלחמה ובערב סוכות שוב לא היה הוא בין החיים.

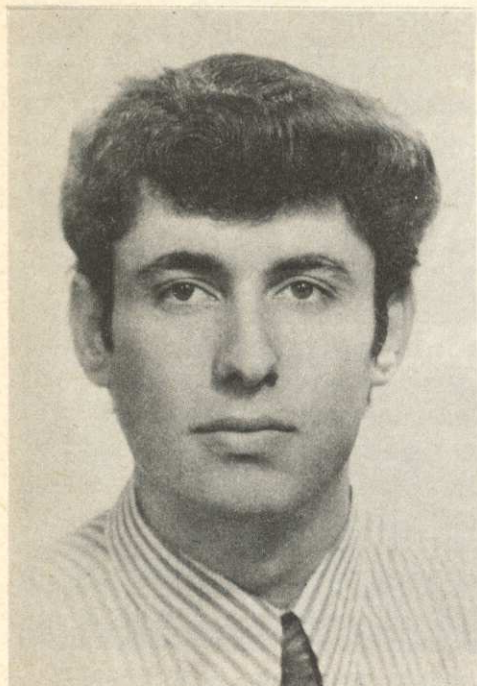
שבע שנים היינו יחד. חלקם במשק וחלקם בעיר. שנים בהן עבד חיים בעבודה אותה אהב משחר ילדותו. שנים בהן למד ועשה את אשר אהב, שנים בהן כל דבר יפה שנעשה סביבנו עשה חיים כמו ידיו."

(אשתו שפרה)

בעיני חבריו לצבא יזכר חיים כסמל הצניעות ושתוף הפעולה המלא עם כל הדרגים. אל הגדוד הגיע חיים כשלוש שנים לפני נפילתו ותפקידו הראשון היה קצין תצפית קידמי. במשך כל שלושת השנים עת יצא הגדוד לאימונים נראה חיים צמא ללמוד עוד ועוד אל צורת העבודה בחיל שזה מקרוב הצטרף הוא אליו. החברה כמעט ולא הכירו את הצד האישי שבו. אולם מבחינת הבצועים היה הוא מושלם ואף יותר מזה...

...אזכור אותו תמיד כחבר לחיים הצבאיים, כשותף לפתרון בעיות ומעל לכל כרע.

(גור)

סרן מיכה דרוקר ז"ל

נולד 11.2.50 בהילוורסס, הולנד

נפל כ"ג תשרי תשל"ד

17.10.73

במצרים

היינו יחד בצופים.

היינו יחד בסדיר.

היינו יחד במילואים.

היינו יחד בטנק - שתי יממות.

עשר שנים הכרתי את מיכה, והנה אתה מגלה ששני ימים שקולים בנגד עשר שנים.

מיכה שלי הוא מיכה מהטנק.

*

כשאתה נלחם בצד חבר מהבית, לא מי שהכרת במלחמה, המלחמה מקבלת משמעות חדשה.

כזאת היתה ההרגשה כשירדנו לסיני ביום הראשון למלחמה, ומצאנו ליד טסה עם רב - "כל עם ישראל פה". ואתה מוצא בתוך העם הזה שכן שלך, וחבר, ומורה.

כזאת היתה ההרגשה ביום הצליחה, כשעם שחר נתגלתה שיירה אינסופית על ציר "עכביש" - המראות המוכרים של אוטובוסים של "אגד" ומכוניות בלו בנד המשובצים ברכב הצבאי - בתוך עמי אני נלחם.

כזאת היתה ההרגשה, כשעליתי יום לפני הצליחה על הטנק של מיכה.
לחיצת ידים, טפיחה על השכם, שמחה.

אתה מסוגל להעביר את הפגישה הזאת, כמות שהיא, לירושלים?

משמעות אחרת.

*

הטנק שלנו היה רתום לאחורי הגשר שהיה עלינו להטילו אל התעלה.
תפקידנו היה לבלום את המסה העצומה הזאת בשעת הצורך. מיכה מסביר
לנהג, שלמה מאחיעזר, שעליו להגיב במהירות כי זה ענין רציני:
"ההסטוריה עומדת על הרגל שלך שעל הבלם." "במחנה" יכתוב על שלמה
מהטנק הבולם... הכל תלוי בך".
שלמה הבין. הוא נלחם בהצלחה בעייפות הכבדה כל אותו הלילה. הוא
עמד בציפיות.

מדוע לא יבנה הצבא כולו על תחושת השליחות. מדוע לא יאמץ לו את
הגישה של מיכה.

אני גיליתי את מיכה בשעות הקצרה שלי איתו בטנק. זה מלמד מה אנחנו
מפסידים יום יום. מפקד טוב לחייליו, מאד אנושי ועם זה החלטי. דווקא
זה מה שעורר את תשומת לבי לצורה בה מילא את תפקידן.

"23ב, אני מסתער, אתה תחפה עלי". מסתער, זו מלה שראיתי קודם רק
בכתבות בעיתון.

"חברה, תשמרו על עצמכם, זה החיים שלכם". שמר עלינו כל הזמן, שלא
גיפגע בגלל שטות.

"חברה, אם יקרה משהו, אז כרטיס התדרים אצלי בכיס הסרבל, בצד ימי ן".
זהו, העקר להמשיך.

ב-17 לחודש, בשש בבוקר זה קרה. אבטחנו גשר על תעלת המים המתוקים.
עמדנו שעות בתוך צמחיה עבותה ובין מבני מגורים. מיכה לא העלה בדעתו
לעשות איזו "פעולת מנע". זה החינוך שלנו.

באזוקה פגעה בטנק מטווח קרוב. מיכה נהרג במקום.

אנחנו ממשיכים, כמצוות מיכה.

(משה שקד)

סמ"ר יורם זינגר ז"ל

נולד 26.4.51 בתל - אביב

נפל י"ח תשרי תשל"ד

14.10.73

באזור "חמוטל"

גברעם. שבטה. ג'וליס. ירושלים. שריד. נהריה. מקומות אחרים ורבים.
יורם.

עקבות. מורתו של הילד מגברעם: "עיניים טובות" ו"... דיבר מן הלב".
כך הילד.

ואחר כך ידידתו לעת בגרותו: "דבר אחד היה מוסכם על כל חבריו והוא
הכרת טוב לבו הכנה והשופע".
טוב ליבו. אדם. אדם הרוכש אמונם של זולתו.
אדם שליבו טוב - כך או מרים - נפשו רגישה לסביבתו.

ידידתו: "אם החברה היו אומרים שהוא קשוח, הייתי אומרת שהוא רגיש
מאד. אם היו אומרים שהוא אדיש, היה ברור לי שזו רק ציניות חצונית
והוא אכפתניק מאין כמוהו".

אנשים משתאים, תמיד משתאים, נוכח הצירוף הנפלא הזה של מראה גברי
ובריוני עם פנימיות עדינה ורגישה.
ואולי מכאן השראת הבטחון על הסובבים את יורם.

"נדמה לי" כותבת ידידתו משריד "כי הבטחון בחברתו היה יותר מכל
אבהי. "ושוב אתה משתאה על הצירוף המופלא המקנה לצעיר אפשרות
להשרות בטחון על זולתו.

ואם אינך רואה עדיין את יורם הרי זה בגלל קורטוב הביישנות המתלווה ליצורים שפנימיותם נאה ועדינה. אבל מסתבר כי יש רובדים נוספים של ביקורת וספק ומהפכנות.

"יורם בלט ביחידותו" אומרת מורתו בתיכון" הוא היה בין המבקרים, אך בין הראשונים שקשר קשרים חברתיים עמוקים עם התלמידים האחרים. וכשנסחפו כולם עם כולם למאמץ בחינות הבגרות - היה יורם היחיד שאמר - לא. היו דברים יותר חשובים בעיניו לעשותם..."

ואומר ידידו עודד: "הערצנו את תכונתך להיות אתה ולא מה שאחרים רוצים שיהיה בך, כאשר הלכנו לבגרות הלכת בדרכך, עבדת ובילית. כאשר הלכנו לקומנדו, לטיס, לקורס קצינים, הלכת לשריון. וגם אחר כך על אף הצלחתך המצויינת והלחצים מסביב, לא הלכת לקורס הקצינים קינאנו ביכולתך להיות חזק ועצמאי".

יורם שמראהו גברתן, ועיניו רכות וכנות, וליבו טוב ונפשו רגישה, והוא הולך בצעדים שלו ולא של אחרים, והצלחותיו אצל הבנות מעוררות קנאה אצל חבריו, יורם זה שהוא נושא גאווה למה שצימחו ההורים והקיבוץ בישראל, אך טבעי הוא שבהיודע דבר המלחמה - והוא בבית בחופשת שחרור - הוא לוקח את צרורו ונישקו ויוצא ליחידה, וכשנתברר כי יחידתו כבר שעטה דרומה הוא מצטרף ליחידה הראשונה היורדת לקו. "ימים ראשונים של מלחמה הספיקו לי כדי להבין שיורם היה אדם נפלא, רב תושיה והרבה הרבה רצון לעזור לזולת", דברי חברו לצוות הטנק, שהכירו לראשונה בדרך למלחמה.

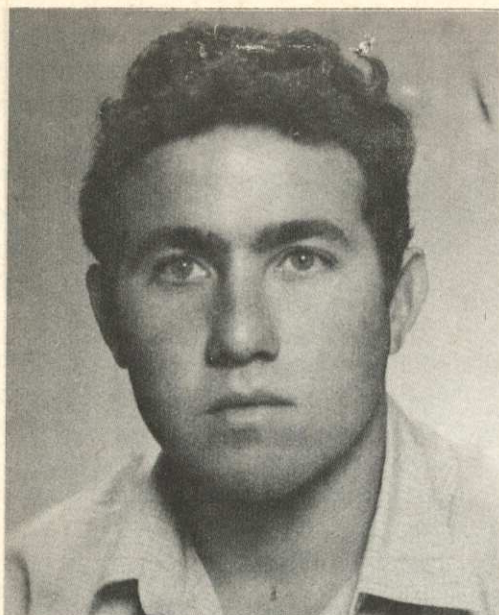
המלחמה - כך אומרים - מבחנו העליון של האדם.

חברו של יורם ראהו בנבחן העליון, ושוב חוזרים ונחשפים כל הרבדים שנחשפו במשך השנים מאז ילדותו, והפעם במשך שבוע ימים.

אחיו לנשק של יורם: "אלה היו ימים נפלאים של רגשי חברות, ידידות וכבוד הדדי ורצון כביר לגמור את כל המלחמה הזאת ולהפגש יחדיו בסיומה". "... למרות שעמדנו חשופים מעט לאויב ולמרות שידענו את הסכנה שבכך, הזחלטנו להשאר ולא לסגת לאחור כי ידענו שרק כך ננצח במלחמה". ובוידווי שבין שני אחים לאש מספר יורם לידו כי בחלוף האש והזעם, ישא את חברתו לאשה.

דמות שלמה. כולה לפנינו. עקבות שונים במקומות שונים. והזכרון מתאחד. עקבות בלתי נמחים חצובים בסלע לבבינו. יורם.

(מיכה לימור)

סמ"ר אבי מינץ ז"ל

נולד 18.1.52 במגדיל

נפל י"ב תשרי תשל"ד

8.10.73

ב"חמוטל"

... אני זוכר אותו מתקופת השירות הסדיר, בקו התעלה - צנוע ושקט, חיילים תמיד אהבוהו. הוא היה ללא ספק המפקד האהוד ביותר בינינו. נשמעו לו יותר בגלל הערכתם וחיבתם מאשר בגלל הפקודות ומשמעת הצבא קשת המסגרת והנוקשה.

אבי לא נטר טינה לאף אחד. המריבות הקטנות והיומיומיות, לחץ העבודה המוגבר, האימונים הקשים, כל אלה היו בטלים אצלו בששים. "שמע", אמר לי פעם לאחר אימון ארוך ומפרך, "היה יופי של ירי"...

הטנקים, אהבתו הגדולה, נשמעו לו, הוא ידע לפרק ולהרכיב חלקים, להדגים את השימוש בהם, להתווכח בלהט ובמקצועיות, ולהסביר באריכות ובמומחיות לחייליו ולחבריו את השימוש והתורות הקשורים לטנק.

לאחר סיום קורס מפקדי טנקים, הוצב אבי בתפקיד הדרכת, במקום נוח יחסית. הוא סירב במרץ ובדבקות האופייניים לו, נלחם בביורוקרטיה הצבאית עד שלבסוף ניתן לו מבוקשו והוא נשלח לסיני. שם הוצב שוב בתפקיד משרדי שלא הלם את אפיו - סמל מבצעים. שוב החל מאבק שממנו יצא אבי וידו על העליונה - ירד אלינו לגדוד כמפקד טנק מן השורה, והוכיח את עצמו.

ביום ראשון, 7.10 לפנות בוקר התחלנו לחמש טנק. שנינו, אבי ואני, עשינו את כל עבודת הצוות כשאנו פותחים את הארגזים החתומים, שולפים את הפגזים מהזבילים ומעמיסים אותם על סיפוק הטנק, נכנסים לצריח ומסדרים אותם. הצעתי לאבי שגנוח בעט. הוא הסתכל עלי ואמר - "השתגעת, חייבים לגמור מהר ולצאת".

דרך מותו אופיינית לדרך חייו - פרץ בין הראשונים קדימה, בדבקות ומתוך מסירות, ונבלם... אבי, כחבריו בטנק, הלך בדרך כל אדם, אך כדרך הגיבורים במוחו, הותיר אותנו המומים וכואבים.

קשה לי להגדיר אותו במלים, ובאמת, מה יועילו המלים?

(דני קוגל)

לאבי

לא תשוב עוד.
לא תצא בשבתות לפרדסים,
לא תסתובב בין צנורות ובין ברזים.

לא תשוב עוד.

לא תשתזף בין חול ואוהלים,
ולא תרחיק לשחות בין קצף וגלים.

לא תשוב עוד.

כי לא חכית לפקודה להתיצב,
הלכת כי כך אמר לך הלב.
הלכת כי הטנק קרא לך.
יצאת להגן על ארצך.
לא תשוב עוד.

כי שם ידעת בין שמים ומדבר,
כשראית שאתה כבר מכותר:
שלעולם, כן לעולם לא תכנע -
תמיד נלחמת עד הטפה האחרונה.
רק פה היה הבדל אחד קטן:
היתה זו הטפה האחרונה של דם.

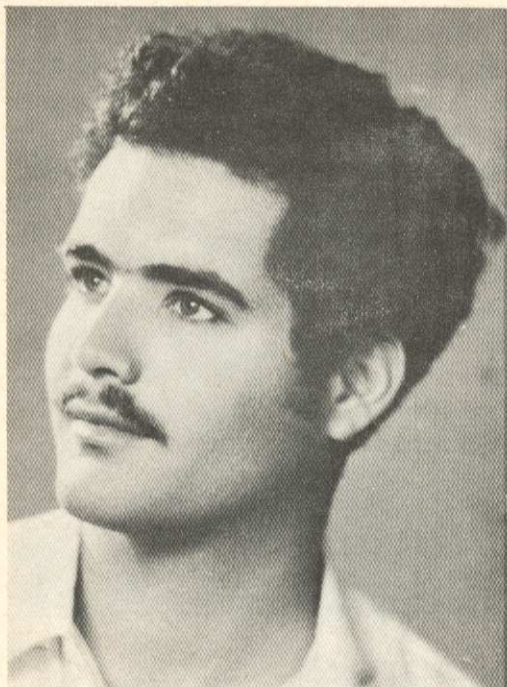
לא תשוב עוד.

ואתה עוד לא טעמת טעמם של החיים,
לא הספקת עוד לשמוע על בלויים אמיחיים,
הן לא לפני זמן רב מלאו לך עשרים.
הו, אלוהים, איך נפלו גבורים!

לא תשוב עוד.

אך בלבם של אם ואח וכל האוהבים
תהיה קיים לנצח, חי לעולמים.

(בת דודתו - טלי)

סמל דוד פרוינד ז"ל

נולד 4.2.51 בחיפה

נפלי"ד תשרי תשל"ד

10.10.73 ב"חמוטל"

... דוד הצורף אלינו בקורס מקצועות טנקים לאחר שהוא "עף מקורס טיס . מיד עם בואו רכש את אהדת כל החיילים במחלקה, וזאת למרות שקודם לא הכיר איש, ואילו אנו הספקנו לעבור יחד טירונות. הוא משך אותנו בקור רוחו בבדיחותיו כאשר היינו בלחץ לימודים ובעיקר ברצוננו לעזור – אם זה לעזור לחייל מסויים כפרט ואם זה לעזור לכולם – גם אם עזרה כזאת עלולה היתה לדפוק אותו....

... דוד היה התותחן בטנק המ.פ.פ. בנסיעה מבצעית בקו נפגע המ.פ.פ. (סרן אדם ויילר ז"ל). דוד היה הראשון שנלחץ לעזרתו, ואף שהיה אז רק חייל, עזר בקור רוחו ובבגרותו להשתלט על המצב.

נפגשנו שוב בקורס מפקדי טנקים. בקורס זה לא היה דוד מהמצטיינים, רק משום שלא נטה להסתגל ל"זיבולים" וידע לעמוד על שלו. אבל דוקא משום כך היה למדריכים יחס של כבוד אליו והוא היה בין המעטים שלא "טפסו" עליהם לאחר הקורס נשלחנו לאותה יחידה בסיני ולאחר זמן הגענו לשרת יחד באותה פלוגה. כמטקי"ם ותיקים היינו אנו מנותני הטון בגדוד ודוד היה מהמובילים בראש. השתדלנו לעשות תקופה זאת ליפה ביותר שעברנו בצבא, לדוגמא – סדר הפסח האחרון שלנו בסדיר. דוד ארגן סביבו מספר מטקי"ם וחיילים והם הכינו לפלוגה ליל סדר שאני משוכנע שאיש מהנוכחים בו לא ישכח אותו

לעולם - המסדרון בבונקר בו נערך הסדר היה מקושט בקני סוף וצמחייה מדבר, השולחנות היו מלאים מכל טוב והכל היה מאורגן על הצד הטוב ביותר.

בוקר אחד השכימה הפלוגה והנה דקל יפה מתנשא ליד המטבח בתעוז. התברר שדוד וחייל נוסף "השאלו" בלילה טרקטור של מע"ץ שחנה בסביבה, נסעו לעיון מוסא, עקרו בזהירות עץ שלם על שורשיו, והביאו ונטעו אותה בפלוגה. באותה תקופה גם ניהל דוד חליפת מכתבים עם אמו בה ביקש ממנה למסור לו פרטים על צמחיה שאפשר לגדל בסיני.

נקודה נוספת שהרשימה אותי כחייל דתי היה יחסו של דוד אל הדת. למרות שלא היה דתי היה סבלני ואף היה מוכן לבוא לקראתנו, אם זה בנכונותו להחליף חייל דתי בבצוע פעולה מסוימת בשבת, ואם זה בהצטרפותו למנין כדי להשלימו.

אני חייב לציין שפרט לזאת שבסגל הפלוגה אהבו אותו, החיילים ממש העריצו אותו דוד אימן ופקד על צוות החיילים הקשה ביותר בפלוגה, והצליח לעשות מהם חיילים למופת מבלי לנקוט ביד קשה, עובדה שהפכה אותו לנערץ בעיני החיילים.

(לוי פרנקל)

דוד, הוא היה החבר הכי טוב שלי בעולם!

שנה בלבד אני מכירו, ואיזו חברות נרקמה בינינו.

מה אהבתי את הבחור הזה. וכיצד אפשר שלא לאהוב אותו? ...

כאשר כל החברה השתעממה ביום העצמאות אשתקד, מיד הקים את כולנו ונטענו לאגם (מקום שהיה אהוב מאד על דוד), שם ארגן את הכל, הבעיר אש, צלה וטיגן קבב והמבורגר, והיה מגיש קודם לנשים.. איזו אבירות!!

.. ובשלב מסוים בעוד כולנו מכורבלים מצינתה לילה ומכוסים עם שמיכות מסיר דוד את בגדיו ועם תחתוניו קופץ למים.. וחיוכו בולע את קריאות כולנו.

כזה היה דוד, כזה גבר. לעולם לא ירים על אדם קולו, לעולם לא ירים את זרועו על אדם (ואיזה זרוע היתה לו..). בפניו תמיד חיוך טוב לב, ובמוחו רעיונות בלתי שגרתיים. אוהב טבע, טיולים, בעלי חיים, נופים.. ומה לא?

.. היום אני יודע מהו חבר ראוי לשמו, אני יודע כי עוד יש טוב באדם...

דוד לא מת! מפני שגוד לא יכול למות. איש כמו דוד הוא תמיד חי!

(חברו - גבי)

סמל יורם צדוק ז"ל

נולד 9.12.52 בירושלים

נפל י"ב תשרי תשל"ד -

8.10.73

ב"חמוטל"

יורם צדוק היה חייל מנהלה בסגל הסדיר של מפקדת החטיבה. משפרצה המלחמה והחטיבה גוייסה, התייצב יורם בפני המג"ד וביקש לשבצו כטנקיסט. הגיע לפלוגה בזמן ההתארגנות בשבטה, התייצב בפני המ.פ. וכדי לתת תוקף לבקשתו הודיע כי הוא תותחן מצטיין. שובץ בטנק הסמ"פ ונפל, עם כל הצוות, בקרב הראשון.

..... יורם. האמנם הלך לבלי שוב?
רוצה אני לכתוב על יורם ואינני יכול.
לא על פגזים ודם. לא על גבורה ועוז רוח, לא על הקרבה
ומסירות נפש שעליהן סיפר מפקדו.

לא על תרועת מלחמה.

על לב פועם, על רוך ועדינות הנפש, על אהבה לזולת.
על נפש יקרה שהסתתרה מאחורי חזות של נער רגיל ותוסס,
על יורם רוצה אני לכתוב.

אך המילים מאבדות את משמעותן בפני חיוך של נער צעיר, בפני זיו שמחת חיים רוננת, וטוב לב, והרבה הרבה אמונה, תקווה, ים של שאיפות ותכניות שנגוזו, ושעודן פורחות בחלל העולם וזועקות להגשמתן.

לא במציאות חולפת כי אם בנצח ובאין סוף.

ויאה השתיקה, ויפה עמידת דום, והרהור שבלד, ודוק של עצבות מאלפי מילים וממלל רב.

ואנו שהכרנוך ושאהבנוך. בדממה נרכין ראש. נתרפק על זכרונות נפלאים, נלקט ונאצור רסיסי חוויות, ונשפשף את השכם במקום שטפחה עליו ירך האמיצה.

ודימעה תתגלגל וצביטה שבלב יסכמו יריעת חייך הקצרה והתוססת.

ידע מר המוח כי רק את היקר לנו מכל לקח
לקח - ולא חמל.

(בן דודו - עמנואל)

יורם הגיע אלינו ביום אביבי כשחיוך מוצנע על פניו. עובדי ביה"ס לחינוך הוצגו בפניו והוא לחץ ידיהם מבויש קמעא; תוך זמן קצר השתלב בעבודה במסירות ובחריצות ללא גבול. בשקט ובצנעה התמחה בעבודות החניכות עד שלא היה צורך לבדוק את מעשיו. היה ברור: אם העבודה מסורה בידי יורם, אין מה לדאוג, היא תעשה על הצד הטוב ביותר.

ברבות הימים הוטלו עליו משימות שחניכים אינם זוכים להם בדרך כלל - הוא עזר בארגון טכס חלוקת תעודות ובארגון סיורים פדגוגיים. כאשר עמד להתגייס שאל: האם תקבלוני כשאתחרר?

התשובה היתה חד-משמעית: נקבלך לא רק לעבודה אלא גם ללימודים. לצערנו לא זכינו לקיים את ההבטחה.

(חבריו לעבודה - ביה"ס לחינוך, האוניברסיטה
העברית ירושלים)

סרן יוסי קליין ז"ל

נולד 7.4.51 בירושלים

נפל י"ב תשרי תשל"ד -

8.10.73 ב"חמוטל"

יוסי, איך כותבים על יוסי בזמן עבר, בלשון היה??

גם עכשיו מרצדת דמותו הפעילה מול העינים. עיניו בורקות, שערו מתולתל ופרוע במקצת, לבושו מרושל קמעא ועמידתו, או ישיבתו, חסרת מנוחה, כשואפת לעשות דבר מה, להזיז, לנסות לחדש...

ולא נותר אלא להעביר שוב ושוב את התמונות, כמו במין סרט אשר הקרנתו נפסקת באמצע. תמונה ראשונה, יוסי בראיון מ.מ. בתחילת הצמ"פ. נכנס בחור גבוה. מספר קצת על דרכו בחיים. על השאלות הטכניות הוא משיב בקלות רבה. שואף להתקדם בצבאף להיות קצין. כל המחלקה היתה ממחזור טוב וחברה טובים, אבל יוסי הרשים כבר אז.

היה תותחן בטנק שלי בצמ"פ. בתותחנות-שד. בידע תאורטי - יוצא מהכלל. בטיפולים-זריז ויסודי. ובצוות-עם קטרי ושמעון כהן-הרמוניה מלאה. השגנו מקום ראשון בבוחן צוות חטיבתי, וזאת, בלי כל הצטנעות, הודות להם. למרות יחסי מפקד חייל נקשרו כבר אז בין ארבעתנו חבלי רעות וידידות, ונוצרה שפה משותפת. סמכתי עליהם יותר משמכתי על צוותים וותיקים...

...ירדנו לקו. הקו האחרון של מלחמת ההתשה. ישבנו בגזרה המרכזית. המשימות היו רבות, אך המרכזית שבהן היתה סיור הבוקר, ומשום מה לא יצא למחלקה שלנו לצאת לסיור בימים הראשונים של הקו. יוסי נדנד לי - למה אנחנו לא

יוצאים לסיור. לבסוף יצאנו לסיור הנכסף, שעבר ללא כל אירועים מיוחדים. היתה זו למעשה הפעילות המבצעית הראשונה שלו, והסיור יצא מנקודה הסמוכה מאד ל"חמוטל".

... יוסי יצא לקורסים. כעבור תשעה חדשים הגיעו לפלוגתי שלושה ממי"ם טריים מקק"ש, ויוסי ביניהם. בלי כל הכנה נזרק לאמצע האימון עם צוותים קשים למדי ועם סגל מטקי"ם ותיק (דוד פרוינד ז"ל ועוזיאל). יוסי השתלט על תפקידו ללא כל בעיות והוכיח כי אף שהפסיד חלק ניכר מקק"ש

(עקב פציעה בתאונת דרכים), השלים בקלות את החסר בכשרון הטבעי שלו. ושוב ירדנו לקו, בגזרה הדרומית, ובתקופת הפסקת האש. היינו מתרגלים ומתטלג"ים הרבה לקראת אפשרות של צליחה מצרית, אולם לא האמנו בסבירות של פעולה כזאת. לאחר הקו השתחררתי ויוסי נתמנה לסמ"פ באותה פלוגה.

הקשר בינינו נשמר, וכשהוקמה פלוגה מ' באפריל 73' בא יוסי לשמש כסמ"פ בה. הוא ויתר לצורך כך על חופשת שחרור שהוענק לו בגדוד הסדיר. התפעלנו כולנו מייעילותו מסירותו והמרץ הבלתי נדלה שלו. אחר האימון יצא ללימודי המכינה לטכניון, והיינו מתראים לעתים קרובות. ביום ג' שלפני יום כיפור ישבנו שנינו בביתי על בוסית והתפלספנו במשך שעות. בין השאר תיכננו טיול יפה ברמה בשבוע שלאחר מכן. הטיול התבטל ביום ה'.

ביום כיפור, לפני שהספקתי לטלפן אליו, טלפון הוא אלי. בער לו, פחד שישכחו אותו. אמרתי לו - יוסי, אנחנו בכל זאת יוצאים לטיול, ויצאנו למחנה. את חלקו בהכנת הפלוגה קשה בכלל להעריך, יוסי התרוצץ וטרח להשיג כל דבר. היו חסרים פחילי קשר, יוסי נסע משבטה לבאר שבע ותוך שעה הביאם, השד יודע מאיפה. וכל הזמן הוא לוחץ - מתי זזים??!

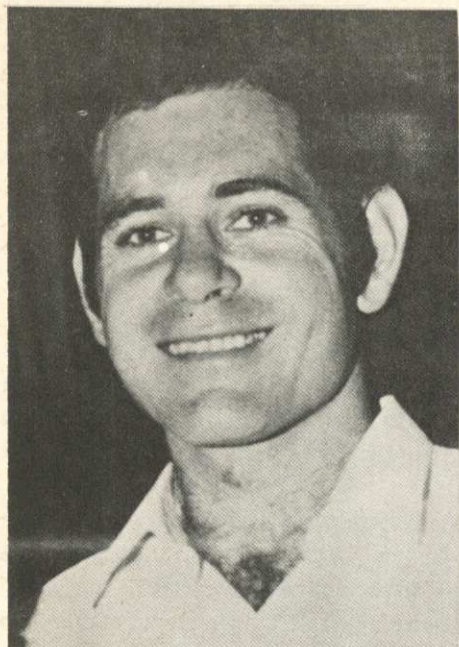
באיזור ג'בל לבני פרס הטנק שלי זחל ועליתי על הטנק של יוסי. נסענו יחד עד טסה ושם עברתי לטנק אחר. זו היתה דרכנו האחרונה יחד. האופטימיות שלנו היתה רבה, והדבר היחיד שהדאיג אותנו היה שלא נחמיץ את המלחמה.

עלינו על "חמוטל" השם נודע לי רק לאחר כמה ימים, ויוסי לא ידעו כלל. מיד עם עלותינו נפתח עלינו מטח של אש ג.ט. ויוסי דיווח - "נפגעתי, עגלון פצוע, יורד לבדוק מה קרה". אלה היו מילותיו האחרונות.

תמונה אחרונה - הר הרצל. יוסי מובא לדרכו האחרונה. שמעון כהן, הטען שלנו בצמ"פ, לידי.

" תראה איך התחלנו ותראה איך אנחנו מסיימים" - אני אומר לו, ושמעון פורץ בבכי מר. אין מלים....

(עודד)

סמ"ר דוד קשת ז"ל

נולד 19.9.51 בירושלים

נפל ב' תשרי תשל"ד -

16.10.73

בפריצה למצרים.

... דודי ישאר תמיד בזכרוני כחבר טוב ונאמן היודע לכבד את זולתו...
בלט בדודי השקט הנפשי ויחסו העדין והטובלני לכל, דבר שנבע מדרך חיים שלמה ומטודרת. לא בלימודים לבד התרכזה כל פעילותו. מקומה של הפעילות הספורטיבית לא נפקד. היה בא להתאמן במשחק הכדוריד, שהוא נושח קבוצתי, והרבה לשחק טניס שולחן, משחק בו מתבטאת היכולת האישית. דודי היטיב לשחק וברצון לימד גם האחרים.

בצד פעילותו החברתית והעיונית אהב דודי להאזין למוסיקה קלאסית ולג'אז. מדי פעם סיפר בהתלהבות על קטעי מוסיקה שהאזין להם ונהנה מהם. בשמחה סיפר לנו על הפטיפון המשוכלל שקנו לו הוריו ליום הולדתו.

דודי החל את חייו המשותפים עם כרמלה בביתם החדש בירושלים. התחיל ללמוד באוניברסיטה והיה מלא בהרבה תכניות יפות שלא יתגשמו עוד. רק עשרה ימים עברו מאז נישואיו לכרמלה, אשר נערכו בכפר בשמחה משותפת לכולנו, ועד שנקרא לחזור ולתפוס את מקומו כמפקד טנק בגזרה המצרית...

(חברו - ברק)

היינו יחד בפלוגה אחת ועשינו את האימון הראשון בחיילים בצה"ל. כבר אז התבלט דודי בנכונותו לעזור, ולא פעם ברגעים קשים באימונים היה זה הוא שעודד את החברה להמשיך עד הסוף. מאז הלכנו יחד לאורך כל השירות הצבאי. גם את השפשוף הראשון כמפקדים חדשים עברנו יחד, כשדודי הבולט מכל החבורה. שמחתי מאד כאשר נודע לי כי גם במילואים נהיה ביחד באותה פלוגה. באימון ההקמה היה לדודי מוראל גבוה והוא הצליח להדביק את כל הפלוגה.

במלחמה נפגשנו לראשונה במפגש הפלוגתי. חימשנו יחד טנק ויצאנו לדרך. לאחר שביום השלישי נפגע הטנק שלי באו דודי וצותו אלי עם מסטינג מלא סוכריות ומוקף בנייר לבן, הזמינו אותי לארוחה שעשו והדביקו אותי במוראל הגבוה שדודי קיים בצוות במשך כל שהותו אתם. בהמשך הלחימה היינו נפגשים לפחות פעם ביום, ודודי תמיד השרה את הבטחון שהכל יסתיים במהרה ובסדר.

ביום הפריצה, כאשר כולנו דהרנו לעבר התעלה אבד לפתע הקשר עם הטנק של דודי. היינו מודאגים מאד ונסינו להתקשר עמו ללא הפוגה. כאשר התברר שנפגע, התפללתי שדבר לא קרה לו. משנודע לי שנהרג סרבתי להאמין, ובכל פעם שנוצר קשר בינינו לעורף ביקשתי שוב ושוב לברר אם אמת הדבר...

(אוני)

טוב כי כא חשך, לילה,
כר ומטפחת.
לא עוד העלות חיוך
לדבר על כלום ועוד כלום,
רק קולך נותר בדממה,
ושומעת אני את הקול
של תינוק, ילד בן שש,
עשר, עשרים,
ועוד שנתיים וחדש מתנה,
רואה את הדמות, החיוך,
של בן שאיננו
והוא חי, בי, אתי,
כאן בחשך שלי, בדממה.

צר לי, בן, אולצת צאת
עת אמצע צום
במחץ חץ
ואני... קטנה,
מן המיצר קראתי יה...
הוא לא ענני.

(אמרו)

סמל יוסף תם ז"ל

נולד 16.9.51 בעמק חפר.

נפל י"ד תשרי תשל"ד -

10.10.73 ב"חמוטל"

יוסי - בן 22 שנה היה במותו. ביום הכיפורים הוצא מבית התפילה עטוף הטלית ושרוי בצום, ישר לקרבות הבלימה בדרום, מהם לא שב. אפילו להיפרד מכולנו לא הספיק. תחילה הוכרז כנעדר, ובמשך כמה חדשים היה גורלו לוטה בערפל.

יוסי נולד במעברת עמק חפר להורים שעלו ארצה מתימן. היה הבן השני מבין שבעה אחים. כילד היה רציני, ביישן ומבוגר באופיו. משהתבגר איבד מעט

מביישנותו, היה חביב ובעל חוש הומור. תכונה בולטת מאד באופיו היתה טוב ליבו. תמיד נכון היה לעזור לאחרים, בין למשפחתו ובין לזרים, וכבן למשפחה מרובת ילדים תמיד היתה דרושה עזרה.

כנער דתי הלך ללמוד בישיבה תיכונית בקרית שמואל לאחר שסיים את ביה"ס העממי. עם סיום ביה"ס התיכון גוייס לצבא, לחיל השריון. אהב מאד אל החיל ותמיד היה מדבר באהבה על השריון והאחוה השוררת בין החיילים שם ובעיקר בין צוותי הטנקים.

קטע מתוך מכתב אל אחותו - "אני תותחן בטנק מ"מ. מצד אחד אני גאה להיות תותחן של מפקד מחלקה כי זה מראה שמישהו מחשיב אותי ומצד שני יש לי יותר עבודה והדרישות ממני יותר גדולות. כמו כן יחס חברתי בין מפקד טנק לבין צוות שונה מאשר סתם קצין אל צוות...".

לאחר שחרורו מצה"ל החל את לימודיו בפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר-אילן רבים הקשיים שניצבו בפניו, אך לא ויתר על רצונו העז ללמוד. כבן למשפחה מרובת ילדים שבה רק האב עובד לפרנסת הבית כפועל בביח"ר, לא יכול היה לסמוך על מימון כספי מצד הוריו ועל כן עבד בשעות הפנאי שלו במשתלת פרחים, וכסוכן ספרים. בהעדר חדר שקט ללימודיו הפך המחסן שבבית הוריו לחדר לימודים שקט שבו יכול היה ללמוד באין מפריע.

עם כל הקשיים, תמיד היה חביב, ידע להסתדר ולהתגבר על בעיות שונות, ותמיד ברוח טובה. היה נוהג לומר תמיד על בעיותיו (כלי להתעלם מהן) הכל שטויות". במילים אלה נראה שהתכוון לומר שזו דרכו של עולם ואל לנו להתיחס לדברים אלא כמות שהם, וללא רציניות יתר.

כך הוא היה בגיל 22 נהרג ובמותו הלכו עמו כל שאיפותיו ורצונותיו אשר לא יוכל עוד להגשימם לעולם. אולם דמותו נשארה ותשאר תמיד אתנו.

(אחרון)

קשה להעלות על הכתב דברים לזכרם של גופלים. כמו כן אין אדם שש לחיות מחדש תקופה קשה, ולחזור ולהרגיש עצוב ולהיזכר במאורעות המלחמה. לכן קשה לתפוס כיצד חברים וידידים שהיו עמנו תקופות ארוכות, קשות ונעימות כאחד, אם זה בצבא, בלימודים או בכל מקום אחר, ברגע איום מפסיקים להיות אתך. הדבר כואב עשרת מונים כשהמדובר בחבר ורע - יוסף תם.

כשאומרים יוסי איננו, האם במובן המילולי - בגמר, איננו חי? אילו מילים שליבי איננו יכול לשאתם. במחשבותי הוא חי וקיים ואני רואה אותו.

מילים על גיבורים שנפלו ועל צעירים שבדמי ימם נגדעו כבר נכתבו לרוב. החשוב מכל הוא שאנו, חבריו וידידיו, נזכור אותו בכל רגע מחיינו כאילו הוא חי אתנו

צריכים לזכור אותו זכרון נצח, כי אנו חיים בזכותו. יוסי, חבל שהלכת. אצלינו נשאר חלל ריק, אך נזכור אותך תמיד.

(יואב)

תל דפנה

אל
אל

כפר

קנטרה
מזרחית

קנטרה
מערבית

תעלת
המים - המחוקקים

קו הפסקת אש

גשר פירדון

איסמעיליה

קרבות .. חמוטל ..

8-14. 10. 73

טסה

אגם
תמסח

אבו-צויר
עוזב תעלת
סולטן

תל אל מחסותה
איסמעיליה
תעלת אל מחסמה

סרמאום

החווה
הסינית

צור

עכביש
16-10

דורסואר

קרבות מצרים
16-24. 10. 73

ה א ג מ

ה גדול

פנרה

גבל
שברוית

נספרית

האגם
המר
הקטן

נברית

תעלת
המים המחוקקים

גבל
ערה

שלופה

גבל עויבד

הקמ
ה-101

